Ahmed Ferid

التقوى

Bogobojaznost

Originalan naziv:

التقوى الدرة المفقودة

والغاية المحمودة

Bogobojaznost

Autor:

Ahmed FERID

بسم الله الرحمن الرحيم

Hvala Allahu, Njemu zahvaljujemo i od Njega pomoć i oprost grijeha molimo. Molimo Ga da nas sačuva od zla naših duša i naših loših djela. Kome Allah na pravi put ukaže niko ga ne može u zabludu odvesti, a koga Allah u zabludi ostavi niko ga neće na pravi put uputiti.

Svjedočim da nema božanstva osim Allaha, Jedinoga, koji nema druga i svjedočim da je Muhammed, s.a.w.s., Allahov rob i Poslanik.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اتَّقُواْ اللّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلاَ تَمُوتُنَّ إِلاَّ وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ﴾

"O vjernici, bojte se Allaha onako kako se treba bojati i umirite samo kao muslimani!"[1]

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُواْ رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالاً كَثِيرًا وَنِسَاء وَاتَّقُواْ اللّهَ الَّذِي تَسَاءلُونَ بِهِ وَالأَرْحَامَ إِنَّ اللّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا﴾

"O ljudi, bojte se Gospodara svoga koji vas od jednog čovjeka stvara, a od njega je i drugu njegovu stvorio, i od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao. I Allaha se bojte – s imenom čijim jedni druge molite – i rodbinske

[1] Ali Imran, 102.

veze ne kidajte, jer Allah, zaista, stalno nad vama bdi.”[2]

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَن يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾

“O vjernici, bojte se Allaha i govorite samo istinu, On će vas za vaša dobra djela nagraditi i grijehe vam vaše oprostiti. A onaj ko se Allahu i Poslaniku Njegovu bude pokoravao – postići će ono što bude želio.”[3]

ZNAČENJE I STEPENI BOGOBOJAZNOSTI

Jezičko značenje:

U Misbahu stoji: “Allah ga je zaštitio i sačuvao od zla“. Osnova ove riječi je وقى.[4]

Terminološko značenje:

Islamski učenjaci nisu jedinstveni u definiranju bogobojaznosti, ali sve ove definicije se kreću oko toga da je bogobojaznost strahovanje

---

[2] En-Nisa, 1.
[3] El-Ahzab, 70-71.
[4] *El-Misbahul-Munir fi garibiš-šerhil-kebir*, Er-Rafi'i, str. 669.

od Allahove srdžbe i kazne, uz izvršavanje naredbi i izbjegavanje zabrana.

Hafiz Ibn Redžeb, Allah mu se smilovao, je rekao:

“Bogobojaznost je ono što se nalazi između čovjeka-roba i Onoga koga se on boji i strahuje.“

Bogobojaznost čovjeka prema svome Gospodaru ogleda se u strahu od Njega, Njegove srdžbe i kazne. Bogobojaznost se ogleda u činjenju i izvršavanju naredbi i ostavljanju zabrana. Nekada se ova riječ spominje uz Allahovo ime, kao što je slučaj u ajetima:

﴿وَاتَّقُواْ اللّهَ الَّذِيَ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ﴾

“I bojte se Allaha, pred kojim ćete se sabrati.”[5]

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾

“O vjernici, Allaha se bojte, i neka svaki čovjek gleda šta je za sutra pripremio, i Allaha se bojte jer On dobro zna šta radite.'”[6]

---

[5] El-Maide, 96.

[6] El-Hašr, 18.

Kada se ova riječ nađe uz Allahovo ime onda ona znači: *Bojte se Allahove srdžbe i veličine; On najviše zaslužuje da ga se bojite.* Iz toga proizilazi dunjalučka i ahiretska kazna. Allah, dž.š., kaže:

﴿وَيُحَذِّرُكُمُ اللهُ نَفْسَهُ﴾

"Allah vas podsjeća na Sebe."[7]

﴿هُوَ أَهْلُ التَّقْوَى وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ﴾

"On je jedini dostojan da ga se boje i On jedini prašta."[8]

Jedino Allah, dž.š., zaslužuje da ga ljudska srca veličaju, uzdižu, da ga se boje i strahuju. Jedino On, zbog Svoje uzvišenosti, časti, svojstava veličine i snage, zaslužuje da mu ljudi robuju i budu pokorni.

Tirmizi prenosi hadis od Enesa, r.a., u kome Allahov Poslanik, s.a.w.s., o ovom ajetu kaže:

"Uzvišeni Allah je rekao: 'Ja sam dostojan da Me se bojite, pa, ko Me se bude bojao i druga

---

[7] Ali Imran, 28.
[8] El-Mudessir, 56.

Mi ne bude pripisivao, zaslužio je da mu oprostim."[9]

Nekada se ova riječ dodaje Allahovoj kazni, nekada mjestu kao što je Džehennem, a nekada vremenu kao što je Sudnji dan.

Uzvišeni Allah dž.š., kaže:

﴿وَاتَّقُواْ النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ﴾

"I čuvajte se vatre za nevjernike pripremljene."[10]

﴿فَاتَّقُواْ النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ﴾

"Onda se čuvajte vatre za nevjernike pripremljene, čije će gorivo ljudi i kamenje biti."[11]

﴿وَاتَّقُواْ يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللّهِ﴾

"I bojte se Dana kada ćete se svi Allahu vratiti."[12]

﴿وَاتَّقُواْ يَوْماً لاَّ تَجْزِي نَفْسٌ عَن نَّفْسٍ شَيْئاً﴾

"I bojte se dana kada niko ni za koga neće moći ništa učiniti."[13]

---

[9] Prenose ga Ahmed (142, 243/3), Ibn Madže (4299), Daremi (303/2). Albani ga smatra slabim.

[10] El-Bekare, 131.

[11] Et-Tahrim, 6.

[12] El-Bekare, 281.

Potpuna bogobojaznost obuhvata izvršavanje svih obaveza i naredbi i ostavljanje svih zabrana. Bogobojaznost, isto tako, može obuhvatiti i činjenje menduba i ostavljanje mekruha.

Uzvišeni Allah, dž.š., kaže:

﴿الم ذَلِكَ الْكِتَابُ لاَ رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِن قَبْلِكَ وَبِالآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ﴾

“Ova Knjiga, u koju nema nikakve sumnje, uputstvo je svima onima koji se budu Allaha bojali; onima koji u nevidljivi svijet budu vjerovali, i namaz obavljali, i udjeljivali dio od onoga što im Mi budemo davali; i onima koji budu vjerovali u ono što se objavljuje tebi, i u ono što je objavljeno prije tebe, i onima koji u onaj svijet budu čvrsto vjerovali.“[14]

Ibn Kajjim, Allah mu se smilovao, je rekao:

“Suština bogobojaznosti je pokornost Allahu dž.š., sa vjerovanjem i očekivanjem Allahove nagrade, čineći naređeno i ostavljajući zabranjeno. On izvršava Allahove naredbe vjerujući da ih je On propisao, smatrajući istinitim Njegovo obećanje, i ostavlja Njegove zabrane vjerujući da je On to zabranio i bojeći se Njegove prijetnje.“

---

[13] El-Bekare, 48.
[14] El-Bekare, 1-4.

Talak ibn Habib je rekao:

"Kada se smutnja rasplamsa utrnite je bogobojaznošću!" Tada bi upitan: "Šta je to bogobojaznost?" On odgovori: "Da činiš djela iz pokornosti Allahu slijedeći Njegovo svjetlo i nadajući se Njegovoj nagradi, i da ostaviš Allahove zabrane slijedeći Allahovo svjetlo i bojeći se Njegove kazne."

Ovo su najljepše riječi iskazane o bogobojaznosti. Nužno je da svako djelo ima svoje principe i ciljeve. Djelo pokornosti i približavanja Allahu mora pronicati iz vjerovanja. To djelo mora biti podstaknuto živim vjerovanjem, a ne običajima, strastima niti željama za ugledom i respektom. Njegov temelj i princip mora biti živo vjerovanje, a njegov cilj i svrha Allahova nagrada i sticanje Njegovog zadovoljstva. U tome se ogleda iščekivanje Allahove nagrade.

Zbog toga je puno primjera u kojima nalazimo ove dvije riječi: *iman i iščekivanje nagrade*, spojenim. Allahov Poslanik , s.a.w.s., je rekao:

"Ko bude postio ramazan, vjerujući i nadajući se Allahovoj nagradi..."[15]

"Ko noć Kadra provede na namazu vjerujući i nadajući se Allahovoj nagradi..."[16]

---

[15] Buhari, 115/4, poglavlje o postu.

[16] Buhari, 255/4, poglavlje o vrijednosti Lejletul-kadra i Muslim 40, 41/ 6, Poglavlje o namazu putnika.

Riječi Ibn Kajima: "Na svjetlu koje je od Allaha...", ukazuju na prvi temelj, a to je ishodište djela i uzrok koji na njega podstiče. Njegove riječi: "Nadajući se Allahovoj nagradi", ukazuju na drugi temelj: iščekivanje Allahove nagrade. To je cilj čiji ishod se očekuje iz djela i radi kojeg se djelo i čini.[17]

Autoritet Nu'man ibn Mahmud el-Alusi je rekao:

"U Tuhfetu-l-ihvanu stoji. "Bogobojaznost je izvršenje naredbi i ostavljanje zabrana i ona ima tri stepena:

Prvi stepen je strah od vječne kazne koja za sobom povlači odbacivanje širka i nevjerovanja. Na to ukazuju i riječi Uzvišenog Allaha dž.š.:

﴿وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَى﴾

"Obavezao ih da ispunjavaju ono zbog čega će postati pravi vjernici."[18]

Drugi stepen je ostavljanje svakog grijeha, pa makar on bio i sitan u očima ljudi. Ovo je u skladu sa terminološkom definicijom bogobojaznosti, a to je značenje Allahovih riječi:

---

[17] *Risaletut-tebukijje*, recenzija Ešref Abdul-Maksud, 15-17.
[18] El-Feth, 26.

﴿وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُواْ وَاتَّقَوا﴾

"A da su stanovnici sela i gradova vjerovali i grijeha se klonili..."[19]

Omer ibn Abdu-l-Aziz je rekao:

"Bogobojaznost je ostavljanje zabranjenog i izvršavanje naređenog. A ono što Allah nakon toga podari Svome robu je dobro koje dolazi uz ovo dobro."

Treći stepen bogobojaznosti je da se čovjek oslobodi onoga što njegovu nutrinu odvraća od Allaha i što ga u trenucima samoće odvlači od sjećanja na Njega. Ovo je istinska bogobojaznost. O ovome govore Allahove riječi:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اتَّقُواْ اللّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ﴾

"O vjernici, bojte se Allaha onako kako se treba bojati."[20]

Ibn Omer je rekao:

"Bogobojaznost je da ne smatraš sebe boljim ni od koga."

Gazali, Allah mu se smilovao, je rekao:

"Znaj, Allah ti dao blagoslov u vjeri i uvjerenje ti povećao, da je značenje bogobojaznosti kod naših učitelja, Allah im se smilovao, bilo

---

19 El-E'araf, 96.
20 Ali Imran, 102.

čišćenje srca od grijeha koji još nisi učinio kako bi stekao snagu i odlučnost da ga ostaviš.

Onaj čija se snaga odlučnosti ispriječi između njega i nepokornosti prema Allahu, i u čijem je srcu to ukorijenjeno, naziva se bogobojaznim i zbog toga se za čišćenje i odlučnost kaže da je bogobojaznost."

U Kur'anu se bogobojaznost spominje u tri značenja, a jedna od njih je strah i bojazan. Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَإِيَّايَ فَاتَّقُونِ﴾

"I samo se Mene bojte!"[21]

﴿وَاتَّقُواْ يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللهِ﴾

"I bojte se Dana kada ćete se svi Allahu vratiti."[22]

Na drugome mjestu se spominje u značenju pokornosti i robovanja Allahu:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اتَّقُواْ اللهَ حَقَّ تُقَاتِهِ﴾

"O vjernici, bojte se Allaha onako kako se treba bojati."[23]

---

[21] El-Bekare, 41.
[22] El-Bekare, 281.
[23] Ali Imran, 102.

Ibn Abbas je rekao:

"Budite Allahu pokorni istinskom pokornošću!"

Mudžahid je rekao: "To je da budeš pokoran Allahu i da ne griješiš, da budeš svjestan Allahovih blagodati i da ih ne zaboravljaš i da budeš zahvalan na njima, a ne nezahvalan."

Treće značenje ove riječi u Kur'anu je čišćenje srca od grijeha i ovo je, pored dvije prethodne vrste, suština bogobojaznosti. Zar nisi čuo Allahove riječi:

﴿وَمَن يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشَ اللَّهَ وَيَتَّقْهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ﴾

"Oni koji se Allahu i Poslaniku Njegovu budu pokoravali, koji se Allaha budu bojali i koji od Njega budu strahovali – oni će postići ono što budu željeli."[24]

Uzvišeni Allah, je uz pokornost Njemu (Allahu) i strah od Njega, spomenuo i bogobojaznost, što ukazuje na istovjetnost ovih riječi, koja se ogleda u čišćenju srca od grijeha, kako smo već spomenuli.

Tri su stupnja bogobojaznosti: strah od širka, strah od novotarija i strah od malih grijeha. Uzvišeni Allah je sve ove stupnjeve spomenuo u jednom ajetu:

---

[24] En-Nur, 52.

﴿لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُواْ وَعَمِلُواْ الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُواْ إِذَا مَا اتَّقَواْ وَّآمَنُواْ وَعَمِلُواْ الصَّالِحَاتِ ثُمَّ اتَّقَواْ وَّآمَنُواْ ثُمَّ اتَّقَواْ وَّأَحْسَنُواْ﴾

“Onima koji vjeruju i dobra djela čine nema nikakva grijeha u onome što oni pojedu i popiju kada se klone onoga što im je zabranjeno i kada vjeruju i dobra djela čine, zatim se Allaha boje i vjeruju i onda se grijeha klone i dobro čine.“[25]

Prvi stupanj bogobojaznosti je ostavljanje nevjerovanja i širka, naspram čega je prihvatanje monoteizma. Drugi stupanj je ostavljanje novotarija, naspram čega je prihvatanje principa ehlu sunneta i džema'ata. Treći stupanj je ostavljanje malih grijeha, naspram čega je ihsan-dobročinstvo koje se ogleda u pokornosti Allahu i ustrajanju na toj pokornosti.

Vidio sam da je bogobojaznost ostavljanje halal viška, na što ukazuje i poznata predaja koja se prenosi od Poslanika , s.a.w.s.:

“Bogobojazni su nazvani ovim imenom zato što ostavljaju ono što nije zabranjeno, bojeći se da ne zapadnu u zabranjeno.“[26]

Ovo su riječi i stavovi islamskih učenjaka o bogobojaznosti i njenim vrstama. Bez sumnje,

---

[25] El-Maide, 93.
[26] *Minhadžul-abidin*, str. 74-75.

bogobojaznost obuhvata sve spomenuto. Stanja ljudi se ne suprotstavljaju ovome. Postoje ljudi koji su sebe sačuvali vječnog boravka u Vatri. To su postigli priznavanjem monoteizma i prihvatanjem Poslanika , s.a.w.s., ali se u potpunosti nisu zaštitili vatre. Imaju nedostataka u izvršenju obaveza i čine neke od zabranjenih stvari. Ovo je jedna vrsta bogobojaznosti, ali na najnižem stepenu. Onaj ko ovako postupa ne zaslužuje da nosi ime bogobojaznog, jer je on izložen patnji i zaslužuje kaznu, ako mu se Allah ne smiluje. On, Uzvišeni, neće oprostiti da Mu se drug pripisuje, a manji grijeh od toga će oprostiti kome On hoće.

Druga grupa ljudi su oni koji su ostavili i sačuvali se od nevjerovanja i velikih grijeha, ali nisu u potpunosti raščistili sa malim grijesima i ne obavljaju puno nafila. Oni su, bez sumnje, bliži uspjehu. Uzvišeni Allah, dž.š., kaže:

﴿إِن تَجْتَنِبُواْ كَبَآئِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلْكُم مُّدْخَلاً كَرِيمًا﴾

"Ako se budete klonili velikih grijeha, Mi ćemo preći preko manjih ispada vaših i uvest ćemo vas u divno mjesto."[27]

Poslanik, s.a.w.s., je rekao:

---

[27] En-Nisa, 31.

"Pet dnevnih namaza, džuma do džume i ramazan do ramazana brišu grijehe koji se dogode između njih ako se izbjegavaju veliki."[28]

Međutim, ne može se u potpunosti spasiti od Vatre, jer postoji nedostataka u izvršenju naredbi: čini male grijehe gdje postoji bojazan da bi ga oni mogli odvesti u velike, on nema dovoljno nafila niti se kloni sumnjivih stvari i mekruha bez čega se ne može upotpuniti bogobojaznost. Zbog toga je Allah, dž.š., rekao:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ﴾

"O vjernici, bojte se Allaha onako kako se treba bojati."[29]

Istinska bogobojaznost je da se rob trudi da ostavi sve grijehe, bilo da se radi o velikim ili malim, i da se trudi izvršiti sve naredbe i, u skladu svojih mogućnosti, dobrovoljne ibadete.

Možda mnoštvo nafila bude nadomjestilo nedostatke i ostavljanje malih grijeha, te izgradi čvrstu pregradu između čovjeka i velikih grijeha, kao što Uzvišeni kaže:

﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ﴾

---

[28] Prenosi ga Muslim (117, 118/ 3) Poglavlje o čistoći i Tirmizi (14-15/2) Poglavlje o namazu.

[29] Ali Imran, 102.

“Zato se Allaha bojte koliko god možete.“[30]

Čovjek poput ovoga zaslužuje da bude nazvan bogobojaznim. Bogobojaznost, kako su je definirale prethodne generacije, ogleda se u njegovom trudu da izvrši sve obaveze i dobrovoljne ibadete, ostavi male i velike grijehe koje je u mogućnosti, pa čak ostavi i ono što nije zabranjeno, bojeći se da ne zapadne u ono što je zabranjeno.

Ebu Derda' je rekao:

“Potpuna bogobojaznost je da se čovjek boji Allaha čak i u stvarima sitnim poput zrna, da ostavi ono što mu izgleda dozvoljenim, bojeći se da nije zabranjeno, i da to bude pregrada između njega i zabranjenog. Uzvišeni Allah je ovo objasnio Svojim robovima riječima:

﴿فَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ﴾

“Onaj ko bude uradio koliko trun dobra – vidjet će ga, a onaj ko bude uradio koliko trun zla – vidjet će ga.“[31]

Takvi ljudi ne omalovažavaju ni jedno dobro djelo ostavljajući ga, niti zanemaruju opasnost ni jednog lošeg djela, pa da ga se ne čuvaju.

---

[30] Et-Tegabun, 16.
[31] Ez-Zilzal, 7-8.

Hasan je rekao: "Bogobojaznost će biti prisutna kod bogobojaznih do tog stepena da će ostaviti veliki broj halala bojeći se da ne zapadnu u haram."

Es-Sevri je rekao:

"Bogobojazni su nazvani ovim imenom jer se čuvaju od onoga od čega se, naizgled, ne treba čuvati."

I Musa ibn E'ajen je rekao:

"Bogobojazni su ostavili neke dozvoljene stvari, bojeći se da ne zapadnu u harame, pa ih je Allah nazvao bogobojaznima."

Mejmun ibn Mehran, također, veli:

"Bogobojazni oštrije kontroliše sebe nego što pohlepan ortak kontroliše svoga ortaka."

Ibn Mes'ud je o riječima Uzvišenog Allaha: *Bojte se Allaha istinskom bogobojaznošću*, rekao:

"To znači da čovjek treba da bude pokoran Allahu i da Mu ne griješi, da ima na umu Allahove blagodati i da ih ne zaboravi, da na tim blagodatima bude zahvalan, a ne nezahvalan."[32]

Ibn Redžeb je rekao:

"U zahvalnost ulaze svi postupci pokornosti. Značenje riječi: *"da ima na umu Allahove blagodati i da ih ne zaboravi"*, jeste da čovjek svojim srcem, u stanjima mirovanja i kretanja i u svojim riječima, bude svjestan Allahovih naredbi

[32] Hakim 294/2, Poglavlje o tefsiru. Kaže da je vjerodostojan po uslovima Buharije i Muslima, ali ga oni nisu zabilježili. Zehebi se slaže sa njime.

i izvršava ih, i da u isto vrijeme bude svjestan Allahovih zabrana i kloni ih se. Upotreba riječi bogobojaznost je prevladala u situacijama ostavljanja zabranjenog, kao što kaže Ebu Hurejre kada je upitan o bogobojaznosti:"Jesi li nekada išao trnovitim putem?" Čovjek mu odgovori: "Da!" "Kako si, onda, postupao?", upita Ebu Hurejre. On reče: "Kada bih vidio trn odmakao bih se od njega, preskočio ga ili ga zaobišao." Ebu Hurejre mu odgovori: "Takav je slučaj i sa bogobojaznošću."

Podstaknut ovim riječima, Ibn Mu'temer je rekao:

Ostavi male grijehe,
uz njih i velike- to je bogobojaznost,
Postupi kao onaj koji hodi
trnovitom livadom, pazeći kuda ide.
Nemoj potcijeniti malih grijeh,
jer brdo je od kamenčića sazdano!

OSNOVA BOGOBOJAZNOSTI JE-DA ROB SPOZNA ONO ČEGA SE TREBA ČUVATI I ZATIM SE ČUVA TOGA

Ma'ruf el-Kerhi je spomenuo od Bekra ibn Hunejsa riječi:

"Kako će biti bogobojazan onaj ko ne zna čega se treba bojati!" Ma'ruf je zatim rekao: "Ako se ne budeš bojao jest ćeš kamatu, ako se ne budeš bojao srest ćeš ženu i nećeš oboriti pog-

led, ako se ne budeš bojao metnut će ti se sablja na vrat.“[33]

Hafiz Ibn Asakir u biografiji Sa'da ibn Muslima prenosi njegove riječi:

“Sulejman ibn Mugire mi je pričao da je učinio neki grijeh koji je smatrao malenim pa mu je došao u snu i rekao mu:

Nemoj smatrati ni jedan grijeh malim,
mali grijeh će sutra postati veliki,
Iako se mali grijeh davno dogodio,
on je kod Allaha zapisan,

Imam Ahmed je rekao:

“Bogobojaznost je ostavljanje onoga čemu žudiš.“

Rečeno je:

“Bogobojaznost je strah od veličine, zadovoljstvo u skromnosti i priprema za dan putovanja.“

Također je rečeno:

“Bogobojaznost je da ne ideš u ono što ti je Allah zabranio i ne ostavljaš ono što ti je On naredio.“

Zatim:

“Bogobojaznost je svjesnost srca o blizini Gospodara.“

Molimo Allaha da nas uputi na pravi put, oprosti nam naše pogreške, da nas Svojom milošću počasti Poslanikovim, s.a.w.s., zauzimanjem.

---

[33] Sažetak iz djela *Džami'ul-ulumi vel-hikemi* str. 140-150.

VELIČINA I ULOGA BOGOBOJAZNOSTI (BOGOBOJAZNOST JE ALLAHOVA OPORUKA PRETHODNIM I POTONJIM GENERACIJAMA)

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِينَ أُوتُواْ الْكِتَابَ مِن قَبْلِكُمْ وَإِيَّاكُمْ أَنِ اتَّقُواْ اللّهَ﴾

"Mi smo onima kojima je data Knjiga prije vas, a i vama, već zapovjedili da se bojite Allaha."[34]

Gazali je rekao:

"Zar Allah, dž.š., nije najbolje upoznat o onome što je u interesu Njegovih robova, zar On nije najbolji savjetnik, najmilostiviji i najblaži prema Svojim robovima."[35]

BOGOBOJAZNOST JE POSLANIKOVA, S.A.W.S., OPORUKA UMMETU

Arbad bin Sarije prenosi:

قال العرباض: "صلّى بنا رسول اللّه صَلّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يومٍ ثم أَقْبَلَ علينا، فَوَعَظَنَا مَوْعِظَةً بَلِيغَةً ذَرَفَتْ منها العيون وَوَجِلت منها القلوب.

34 En-Nisa, 131.
35 *Minhadžul-abidin*, 72-73.

فقال قائل: يا رسول الله، كأن هذه موعظة مودع، فماذا تعهد إلينا؟ فقال: أوصيكم بتقوى الله والسمع والطاعة، وإن كان عبداً حبشيًّا فإنَّه من يَعِشْ منكم بَعْدي فَسَيَرَى اختلافاً كثيراً، فَعَلَيْكُم بسنتي وسُنَّةِ الخلفاءِ المَهْدِيِّين الراشدينَ تَمَسَّكوا بها وعضُّوا عليها بالنَّواجذِ، وإيَّاكم ومُحْدَثَات الأمور، فإنَّ كلَّ محدثةٍ بدعةٌ، وكلُّ بدعة ضلالةٌ".

"Jednoga dana Poslanik, s.a.w.s., nas je predvodio u namazu. Nakon što smo završili, okrenuo se nama i obratio se vazom, predavanjem snažnog značenja od kojeg su suze tekle i srca se preplašila. Neko od prisutnih reče: O, Allahov Poslaniče, ovo kao da je oprosni vaz? Čime nas obavezuješ? – Poslanik, s.a.w.s., odgovori: "Preporučujem vam bogobojaznost, poslušnost i pokornost, pa čak i abesinskom robu. Onaj koji od vas bude živio poslije mene vidjet će brojne raskole. Na vama je da slijedite moj sunnet, sunnet pravednih halifa, držite ga se grčevito i čvrsto! Čuvajte se novog u vjeri! Svaka novina je bid'at (novotarija), a svaki bid'at je dalalet (zabluda)."[36]

Poslanik, s.a.w.s., je, također, rekao:

---

[36] Bilježe ga Ahmed, (126-127/ 4), Ebu Davud (4583), Tirmizi (2676) i Ibn Madže (34).

أوصيكم بتقوى الله عز وجل والسمع والطاعة

"Oporučujem vam bogobojaznost prema Allahu i poslušnost i pokornost."

Ibn Redžeb veli:

"Ove dvije riječi objedinjuju sreću ovoga i budućeg svijeta. Što se pak bogobojaznosti tiče, ona je garant za ovosvjetsku i onosvjetsku sreću svakom ko se nje prihvati. To je Allahova oporuka svim ljudima, prijašnjim i potonjim generacijama.

A što se tiče pokornosti i poslušnosti pravovjernim vladarima muslimana, u tome je ovosvjetska sreća, time se regulišu životni interesi ljudi. Njima se postiže javno ispoljavanje vjere i pokornost Allahu, dž.š."[37]

Ebu Zer Džundub bin Dženade i Ebu Abdu-r-Rahman Muaz ibn Džebel, r.a., prenose od Poslanika, s.a.w.s.:

اتَّقِ اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتَ، وَأَتْبِعِ السَّيِّئَةَ الْحَسَنَةَ تَمْحُهَا، وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ.

[37] *Džamiul-ulumi vel-hikem*, 247.

“Boj se Allaha gdje god budeš; nakon učinjenog lošeg djela učini dobro koje će ga izbrisati, i ljubazno i lijepo postupaj s ljudima!“[38]

Značenje Poslanikovih, s.a.w.s., riječi ***“Boj se Allaha gdje god budeš”*** je: javno i tajno, kada te ljudi vide i kada te ne vide.“

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ يَأْخُذُ عَنِّي هَؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ فَيَعْمَلُ بِهِنَّ أَوْ يُعَلِّمُ مَنْ يَعْمَلُ بِهِنَّ فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَقُلْتُ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَخَذَ بِيَدِي فَعَدَّ خَمْسًا وَقَالَ اتَّقِ الْمَحَارِمَ تَكُنْ أَعْبَدَ النَّاسِ وَارْضَ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ لَكَ تَكُنْ أَغْنَى النَّاسِ وَأَحْسِنْ إِلَى جَارِكَ تَكُنْ مُؤْمِنًا وَأَحِبَّ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ تَكُنْ مُسْلِمًا وَلَا تُكْثِرْ الضَّحِكَ فَإِنَّ كَثْرَةَ الضَّحِكِ تُمِيتُ الْقَلْبَ

Ebu Hurejre, r.a., kaže:

Allahov Poslanik, s.a.w.s., je rekao: “Ko će od mene uzeti ove riječi i raditi po njima ili podučiti onoga ko će raditi po njima?“ Ebu Hurejre reče: “Ja ću, Allahov Poslaniče!“ On je uzeo moju ruku i nabrojao pet. Reče: "Čuvaj se harama,

bit ćeš najpobožniji čovjek, i budi zadovoljan onim što ti je Allah odredio,

---

[38] Tirmizi (155/8). On kaže: „Ovaj hadis je hasen-sahih.“ Ahmed (158/5) i Albani ga smatra hasenom.

bit ćeš najbogatiji čovjek, postupaj lijepo prema komšiji
bit ćeš vjernik, želi ljudima ono što voliš sebi
bit ćeš musliman, i nemoj se puno smijati, jer veliki smijeh umrtvljuje srce."[39]

Ebu Umame kaže:
"Slušao sam hutbu Allahovog Poslanika, s.a.w.s., na Oprosnom hadžu u kojoj kaže:

خرج الترمذي من حديث أبي أمامة رضي الله عنه قال سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يخطب في حجة الوداع يقول أيها الناس اتقوا الله وصلوا خمسكم وصوموا شهركم وأدوا زكاة أموالكم وأطيعوا إذا أمركم تدخلوا جنة ربكم

'Ljudi! Bojte se Allaha, klanjajte pet dnevnih namaza, postite vaš mjesec, udjeljujte zekat na imetak, budite poslušni kada vam se naredi - ući ćete u Džennet vašeg Gospodara.'"[40]

Ebu Se'id, r.a., prenosi: "Allahov Poslanik, s.a.w.s., je rekao:

[39] Prenosi ga Tirmizi (183-184/9), Ahmed i Ibn Madže, a Albani ga smatra vjerodostojnim.
[40] Tirmizi, 616.

أُوصِيكَ بِتَقْوَى اللَّهِ فَإِنَّهُ رَأْسُ كُلِّ شَيْءٍ وَعَلَيْكَ بِالْجِهَادِ فَإِنَّهُ رَهْبَانِيَّةُ الْإِسْلَامِ وَعَلَيْكَ بِذِكْرِ اللَّهِ وَتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ فَإِنَّهُ رَوْحُكَ فِي السَّمَاءِ وَذِكْرُكَ فِي الْأَرْضِ

"Oporučujem ti bogobojaznost – jer je to glava svake stvari, džihad je tvoja obaveza – jer je on pobožnost islama, tvoja obaveza je spominjanje Allaha i učenje Kur'ana – jer je to tvoja radost na nebu i sjećanje na zemlji."[41]

Ebu Zerr, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.w.s., rekao:

أُوصِيكَ بِتَقْوَى اللَّهِ فِي سِرِّ أَمْرِكَ وَعَلَانِيَتِهِ وَإِذَا أَسَأْتَ فَأَحْسِنْ وَلَا تَسْأَلَنَّ أَحَدًا شَيْئًا وَإِنْ سَقَطَ سَوْطُكَ وَلَا تَقْبِضْ أَمَانَةً وَلَا تَقْضِ بَيْنَ اثْنَيْنِ

"Oporučujem ti bogobojaznost u skrivenim i javnim stvarima. Kada činiš dovu uljepšaj je i nemoj nikoga ni za što moliti. Nemoj iznevjeriti povjerenje i nemoj suditi između dvojice."[42]

Ebu Hurejre , r.a., prenosi da je Poslanik, s.a.w.s., rekao:

[41] Prenosi ga Ahmed (82/3) i Albani ga smatra vjerodostojnim.
[42] Prenosi ga Ahmed, a Albani ga smatra dobrim.

أُوصِيكَ بِتَقْوَى اللَّهِ وَالتَّكْبِيرِ عَلَى كُلِّ شَرَفٍ

"Oporučujem ti bogobojaznost prema Allahu i donošenje tekbira kod svake uzbrdice."[43]

Poslanik , s.a.w.s., je molio Allaha riječima:

اللَّهُمَّ آتِ نَفْسِي تَقْوَاهَا، وَزَكِّهَا أَنْتَ خَيْرُ مَنْ زَكَّاهَا، أَنْتَ وَلِيُّهَا وَمَوْلاهَا."

"Gospodaru moj, podari duši mojoj bogobojaznost i očisti je. Ti ćeš je najbolje očistiti, Ti si njen zaštitnik i njen Gospodar."[44]

SVI PLEMENITI POSLANICI SU OPORUČILI BOGOBOJAZNOST

Uzvišeni Allah kaže:

﴿كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ نُوحٌ أَلاَ تَتَّقُونَ﴾

"I Nuhov narod je smatrao lažnim poslanike. Kad im brat njihov Nuh reče: 'Kako to da se Allaha ne bojite?"[45]

---

[43] Prenose ga Ahmed, Ibn Madže, Hakim i kaže da je vjerodostojan po Muslimovim uvjetima. Albani ga smatra vjerodostojnim.
[44] Hadis bilježe Muslim i Ahmed.

﴿كَذَّبَتْ عَادٌ الْمُرْسَلِينَ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ هُودٌ أَلاَ تَتَّقُونَ﴾

“I Ad je smatrao lažnim poslanike. Kad im brat njihov Hud reče: 'Kako to da se Allaha ne bojite?“[46]

﴿كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ صَالِحٌ أَلاَ تَتَّقُونَ﴾

“I Semud je smatrao lažnim poslanike. Kad im brat njihov Salih reče: 'Kako to da se Allaha ne bojite?“[47]

﴿كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ لُوطٌ أَلاَ تَتَّقُونَ﴾

“I Lutov narod je smatrao lažnim poslanike. Kad im njihov brat Lut reče: 'Kako to da se ne bojite?“[48]

﴿وَإِذْ نَادَى رَبُّكَ مُوسَى أَنِ ائْتِ الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ قَوْمَ فِرْعَوْنَ أَلاَ يَتَّقُونَ﴾

“A kad je Gospodar tvoj Musaa zovnuo: 'Idi narodu koji se prema sebi ogriješio, narodu faraonovu, ne bi li se Allaha pobojao.'“[49]

---

[45] Eš-Šu'ara, 105-106.
[46] Eš-Šu'ara, 123-124.
[47] Eš-Šu'ara, 141-142.
[48] Eš-Šu'ara, 160-161.
[49] Eš-Šu'ara, 10-11.

Poslanici su, bez sumnje, najčistiji ljudi i najbolji savjetnici svojim sljedbenicima. Da su znali za neku osobinu koja je korisnija za ljude od bogobojaznosti, pozvali bi tome.

Ebu Bekr, r.a., u svojim hutbama je ovako govorio:

"Savjetujem vam da se Allaha bojite i da Ga hvalite kako Njemu doliči; usaglasite između straha od Njegove kazne i nade u Njegovu milost i uporno ustrajte u svojim dovama; zaista je Allah pohvalio Zekeriju, a.s., i njegovu porodicu riječima:

﴿ إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ ﴾

"...oni su se trudili da što više dobra učine i molili su Nam se u nadi i strahu, i bili su prema Nama ponizni."[50]

Kada je Ebu Bekru, r.a., došla smrt i kada je Omera oporučio za svog nasljednika, pozvao ga je i prvo što mu je rekao bile su riječi: "Boj se Allaha, Omere".

Omer, r.a., napisao je pismo svome sinu Abdullahu:

"Ja te savjetujem da se Uzvišenog Allaha bojiš; ko se Njega boji -ta On ga štiti; ko Mu se pokori, -ta On će ga nagraditi; ko Mu zahvaljuje,

---

[50] El-Enbija, 90.

ta On će mu uvećati blagodat; Neka ti strah od Njega bude uvijek na umu i u dubini srca."

Omer ibn Abdulaziz napisao je nekom čovjeku:

"Boj se Allaha Uzvišenog jer On ne prima ništa drugo do bogobojaznost. On će se smilovati samo onima koji su Ga se iskreno bojali. Puno je onih koji ovo savjetuju, a malo ih po tome postupa. Allaha molim da nas učini bogobojaznima."

Kada je postavljen za namjesnika održao je hutbu u kojoj je, nakon zahvale Allahu, rekao:

"Oporučujem vam bogobojaznost prema Allahu. Bogobojaznost stoji iza svake stvari, a iza bogobojaznosti ne stoji ništa."

Neki čovjek je rekao Junusu ibn Ubejdu: "Oporuči mi nešto!" On mu reče: "Oporučujem ti bogobojaznost i dobročinstvo, jer doista, Allah je sa bogobojaznima i dobročiniteljima."

Jedan čovjek od dobrih prethodnika je pisao svome bratu: "Oporučujem ti bogobojaznost, jer je to najčasnije što čovjek može u srcu posjedovati, najljepše što može pokazivati, najvrjednije što može u svoje riznice pohraniti. Molimo Allah da i nas i tebi pomogne u bogobojaznosti i podari nam sevab od nje."

Šu'be je rekao:

"Kada bih htio otići upitao bih Hakema: 'Imaš li kakvu potrebu?' A on bi mi rekao: 'Savjetujem ti ono što je Poslanik, alejhis-selam, savjetovao Muazu bin Džebelu:

اتَّقِ اللَّهِ حَيْثُمَا كُنْتَ، وَأَتْبِعِ السَّيِّئَةَ الْحَسَنَةَ تَمْحُهَا، وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ.

"Boj se Allaha gdje god bio, poslije lošeg djela uradi dobro da ga obriše i lijepo se s ljudima ophodi."[51]

Zubejd ibn Esed je rekao:

"Ko se bude Allaha bojao zavoljet će ga ljudi makar i prezirali to."

Es-Sewri je rekao Ibn Ebi Zi'bu:

"Ako se budeš bojao Allaha, On će ti biti dovoljan kod ljudi, a ako se budeš bojao kod ljudi oni ti kod Allaha neće ništa značiti."

BOGOBOJAZNOST JE NAJLJEPŠA ODJEĆA KOJOM SE ČOVJEK MOŽE OKITITI

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُوَارِي سَوْءَاتِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسُ التَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ﴾

"O sinovi Ademovi, dali smo vam odjeću koja će pokrivati stidna mjesta vaša, a i raskošna odijela, ali odjeća bogobojaznosti - to je ono najbolje."[52]

---

[51] *Džamiul-ulumi vel-hikemi*, 150-151.
[52] El-E'araf, 26.

Odjeća je stvorena da bi prekrila stidna mjesta ljudi, a raskošna odjela su stvorena kao ukras. Prva je nužna, a druga je dodatak. Nakon što je naglasio blagodati koje je podario ljudima u odjeći i raskošnim odjelima, Uzvišeni je ukazao na najljepšu i najbolju odjeću koja pokriva, kako javne, tako i skrivene nedostatke i kojom se čovjek uljepšava, a to je odjeća bogobojaznosti.

Kurtubi, Allah mu se smilovao, je rekao: "Allahove riječi: *'Odjeća bogobojaznosti, to je ono najbolje'* ukazuju da je bogobojaznost najbolja odjeća, kao što je rečeno:

"Onaj ko nije bogobojaznošću ogrnut,
nagim izgleda makar odjeven bio.
Najbolja odjeća čovjekova je
pokornost Gospodaru.
Nema dobra u onome ko je nepokoran.[53]

Kasim ibn Malik prenosi od Aufa ibn Ma'beda el-Džuhnija da je rekao:

"Odjeća bogobojaznosti je stid."

Ibn Abbas je rekao:

"Odjeća bogobojaznosti je dobro djelo." Od njega se prenosi još i da je odjeća bogobojaznosti "lijep postupak pri susretu!"

Takođe se kaže: "Bogobojaznost je ono čemu je Allah podučio i na šta je uputio."

---

[53] Ebu Atahija.

BOGOBOJAZNOST JE NAJBOLJA OPSKRBA KOJU ČOVJEK MOŽE STEĆI

﴿وَتَزَوَّدُواْ فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى وَاتَّقُونِ يَا أُوْلِي الأَلْبَابِ﴾

"I onim što vam je potrebno za put, snabdijte se. A najbolja opskrba je bogobojaznost. I Mene se bojte, o razumom obdareni!"[54]

Ibn Kesir je u vezi ajeta:

"A najbolja opskrba je bogobojaznost', rekao: "Pošto im je naredio da se opskrbe za put na ovome svijetu, uputio ih je da se opskrbe i za drugi svijet – Ahiret, a to se postiže bogobojaznošću. Uzvišeni Allah kaže: *"...i raskošna odijela, a odjeća bogobojaznosti, to je ono najbolje"*, to je strahopoštovanje, pokornost i bogobojaznost, tj. opskrba za drugi svijet."[55]

---

[54] El-Bekare, 197.
[55] *Tefsir*, Ibn Kesir.

BOGOBOJAZNI SU ALLAHOVE EVLIJE I NAJČASNIJI LJUDI

Uzvišeni Allah kaže:

﴿أَلا إِنَّ أَوْلِيَاء اللهِ لاَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَ الَّذِينَ آمَنُواْ وَكَانُواْ يَتَّقُونَ﴾

"I neka se ničega ne boje i ni za čim neka ne tuguju Allahovi štićenici, oni koji budu vjerovali i koji se budu Allaha bojali."[56]

Uzvišeni kaže:

﴿هَذَا هُدًى وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَهُمْ عَذَابٌ مِّن رِّجْزٍ أَلِيمٌ﴾

Ovaj Kur'an je prava uputa, a one koji ne vjeruju u dokaze Gospodara svoga, čeka patnja nesnosna.[57]

Uzvišeni Allah je, objašnjavajući da Allahovo prijateljstvo zaslužuju samo oni koji posjeduju ovaj visoki stupanj i koji su okićeni ovim časnim moralom, rekao:

﴿إِنْ أَوْلِيَآؤُهُ إِلاَّ الْمُتَّقُونَ وَلَـكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ﴾

---

[56] Junus, 62-63.
[57] El-Džasije, 13.

“Čuvari njegovi treba da budu samo oni koji se Allaha boje, ali većina njih ne zna.“[58]

Uzvišeni Allah je bogobojaznost učinio vagom istine na kojoj se mjere ljudi-to nije vaga računa, potomstva, imetka i renomea. Uzvišeni Allah je rekao:

﴿إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ اللهِ أَتْقَاكُمْ﴾

“Najugledniji kod Allaha je onaj koji ga se najviše boji.“ [59]

Ovo je, također, i Poslanikovo, s.a.w.s., mjerilo.

Ebu Hurejre, r.a., prenosi da je Poslanik, s.a.w.s., upitan o najčasnijem čovjeku, pa je odgovorio: *”Najčasniji je onaj ko se Allaha najviše boji.“*

Šankiti, Allah mu se smilovao, je rekao:

“Plemenitost i veličina izviru iz bogobojaznosti, a ne iz pripadnosti određenom plemenu.“

Istinu je rekao pjesnik:

Islam je uzdigao Selmana Perzijanca,
a nevjerstvo ponizilo ugled Ebu Leheba!

Najbolji i najplemenitiji čovjek je onaj ko je najbogobojazniji prema Allahu. Čovjek koji

[58] El-Enfal, 34.
[59] El-Hudžurat, 34.

nije bogobojazan ne može biti ni plemenit, bez obzira kom plemenu pripadao.

ZBOG VELIČANSTVENOSTI BOGOBOJAZNOSTI, UZVIŠENI ALLAH JE NAREDIO MUSLIMANIMA DA SE POMAŽU U BOGOBOJAZNOSTI, A ZABRANIO IM POMAGANJE

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَتَعَاوَنُواْ عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى وَلاَ تَعَاوَنُواْ عَلَى الإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ﴾

"Jedni drugima pomažite u dobročinstvu i čestitosti, a ne sudjelujte u grijehu i neprijateljstvu."[60]

Kurtubi, Allah mu se smilovao, je rekao:

"Uzvišeni Allah je pohvalio potpomaganje u dobročinstvu i to spojio sa bogobojaznošću, jer je u bogobojaznosti zadovoljstvo Gospodara, a u dobročinstvu je zadovoljstvo ljudi. U uspješnom spoju zadovoljstva Gospodara i zadovoljstva ljudi je sreća i zadovoljstvo."

Huvejz Mindad je rekao:

"Pomaganje u dobročinstvu i bogobojaznosti može biti na više načina: učenjak je obavezan ljude podučavati i tako ih pomoći svojim znanjem, bogataš će ljudima pomoći svojim

---

[60] El-Maide, 2.

imetkom, a junak svojom hrabrošću u borbi na Allahovom putu i da se muslimani međusobno potpomažu i budu kao jedna ruka.“

Kasimi, Allah mu se smilovao, je rekao:

“Malikije dokazuju ovim ajetom da čovjek ne može raditi kao nosač alkohola, da ne može prodavati grožđe za alkohol i oružje onome ko će njime sijati nered.“[61]

Ibn Kajjim, Allah mu se smilovao, je rekao:

“Ovaj ajet je u sebi obuhvatio sve koristi za čovjeka u njegovom životu: u ophođenju prema drugim ljudima i u ophođenju prema njegovom Gospodaru, jer ni jedan čovjek ne može izbjeći ta dva stanja i dvije obaveze: obaveze prema Alahu i obaveze prema stvorenjima.

Njegov odnos prema drugim ljudima u međusobnom življenju, ophođenju i druženju, mora biti izgrađen na temeljima međusobnog potpomaganja radi Allahovog zadovoljstva i pokornosti, što je i cilj čovjeka. Bez ovoga čovjek ne može steći sreću. To su dobročinstvo i bogobojaznost, koji su u sebi sjedinili cjelokupnu vjeru.“[62]

KAKO ĆEŠ SE BOJATI ALLAHA, DŽ.Š.

Ovo su vrata na koja ulaze samo plemenite i dostojanstvene duše, duše koje teže dobru i ne

---

[61] *Mehasinut-te'vil*, 25/6.

[62] *Er-Risaletut-tebukijje*, str. 12.

prodaju ono što je vrijedno za beznačajne stvari. Nakon što smo objasnili veličinu bogobojaznosti i čežnju duše za njom neko će možda upitati: "Tako ti Allaha, kako da doprem do ovog dragulja duše i dospijem do ovog plemenitog položaja, jer vjernik kada bude podstaknut na neko dobro želi ga učiniti, a kada ga uplaši neko zlo bježi od njega. Nema dobra u onome na koga ne utiču prijekori niti naredbe.

Gazali, Allah mu se smilovao, je rekao:

"Vrijednost bogobojaznosti leži u tome što ona ovlada dušom snagom odlučnosti i spriječi je od činjenja svakog grijeha i sačuva je od svake nasrtljivosti. Kada to uradiš iskazao si bogobojaznost u svojim očima, ušima, jeziku, srcu, stomaku, stidnom mjestu i svim ostalim organima. Zauzdao si svoju dušu uzdom bogobojaznosti. Znači, onaj ko želi da se boji Allaha mora čuvati svojih pet organa koji su osnova: oči, uši, jezik, srce i stomak. Čovjek mora čuvati ove organe štiteći ih od svega onoga što može nanijeti zlo. Posebno u pitanjima vjere kao što su grijesi, zabranjene stvari, ali i pretjerivanje i nasrtljivost i u dozvoljenim stvarima.

Kada se ovi organi ovako sačuvaju onda se može nadati da će se sačuvati i ostali tjelesni organi."[63] Ako upitaš: "Kako ću ovih pet organa sačuvati od neposlušnosti Allahu dž.š.,? Kako ću ih staviti u pokornost Allahu? Ovo je suština pitanja, vrhunac nadanja i vodič do milosti Veli-

[63] *Minhadžul-abidin*, skraćeno, str. 67-77.

čanstvenog!“ Kažem ti: na narednim stranicama ću objasniti i sebi i tebi ovaj put, a od Allaha dolazi uspjeh!

Ovo sam sažeo u pet stvari:

- Ljubav prema Allahu neka ti ovlada srcem, pa ono zaboravlja sve drugo i žrtvuje sve što želi Njega.
- Da svim svojim srcem budeš svjestan Allahove kontrole i postidiš se Njega istinskim stidom.
- Da spoznaš koje zlo i bol te očekuju na putu neposlušnosti i grijeha.
- Da spoznaš kako ćeš poraziti svoju strast i biti pokoran svome Gospodaru.
- Da upoznaš šejtanske zamke i spletke i čuvaš se njegovih vesvesa i rovarenja.

LJUBAV PREMA ALLAHU

Ibn Kajjim, Allah mu se smilovao, je rekao:

"Ljubav je biljka koja raste u srcu. Korijen ove biljke je potčinjenost Voljenome, stablo Njegovo poznavanje, grane strah od Njega, listovi stid, a plodovi pokornost. Ova biljka zaliva se sjećanjem i spominjanjem Voljenoga. Svaka ljubav koja nema ove dijelove je manjkava."[64]

Ibn Redžeb, Allah mu se smilovao, je rekao:

"Ljubav prema Allahu dž.š., ima dva stepena: prvi stepen je obavezna i nužna ljubav. To je da voliš Allaha dž.š., voleći ono što je On naredio i mrzeći sve ono što je zabranio. U ovu ljubav ulazi i ljubav prema Poslaniku, s.a.w.s., koji je dostavio Njegove naredbe i zabrane, predstavljajući ovu ljubav dušama i srcima bližnjih, uz zadovoljstvo vjerom koju je on od Allaha dž.š., donio. Ovo je potpuno zadovoljstvo i predanost. Ovo podrazumijeva ljubav prema poslanicima, vjerovjesnicima i njihovim sljedbenicima općenito, Allaha radi, i prijezir prema nevjernicima i grješnicima općenito, Allaha radi. Sve to je nužno radi upotpunjavanja vjerovanja. Ko ostavi od ovoga nešto okrnjio je svoje vjerovanje.

O ovome Uzvišeni Allah, dž.š., kaže:

---

[64] *Ravdatul-muhibbin*, str. 904.

﴿فَلاَ وَرَبِّكَ لاَ يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لاَ يَجِدُواْ فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُواْ تَسْلِيمًا﴾

"I tako Mi Gospodara tvoga, oni neće biti vjernici dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate i da, onda, zbog presude tvoje, u dušama svojim nimalo tegobe ne osjete, i dok se sasvim ne pokore."[65]

Isto tako će okrnjiti i svoju obaveznu ljubav prema Allahu, jer ljubav traži izvršenje naredbi i ostavljanje harama.

Drugi stepen ljubavi je ljubav preteča u dobru i Allahu bliskih. Ova ljubav se razvila do tog stepena gdje čovjek voli i izvršava nafile, a prezire i najmanje mekruhe. Razvila se do stepena zadovoljstva sa bolom koji pogađa dušu u trenucima iskušenja i nedaća koje mu je Allah propisao i odredio. Ovo je najvrjednije pohvaljeno djelo.

Buhari bilježi od Ebu Hurejre, r.a., koji prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.w.s., rekao:

إِنَّ اللَّهَ قَالَ: مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ، وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ، وَمَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّى أُحِبَّهُ، فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي

[65] En-Nisa, 65.

يَسْمَعُ بِهِ، وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ، وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا، وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا، وَإِنْ سَأَلَنِي - لَأُعْطِيَنَّهُ، وَلَئِنِ اسْتَعَاذَنِي - لَأُعِيذَنَّهُ

Allah dž.š. veli: *"Ko bude neprijatelj (i ko se suprotstavi) Mome robu kojeg sam Ja odabrao i koji je Meni blizak, Ja njemu objavljujem rat. Ničim se Moj rob Meni ne može više približiti, nego onim što sam mu Ja propisao (farzovima). Moj se rob neće prestati Meni približavati nafilama, sve dok ga ne zavolim. A kada ga zavolim, onda sam (postanem) njegov sluh kojim sluša, vid njegov kojim gleda, ruka njegova kojom uzima (radi), noga njegova kojom korača. Ako Mi nešto zatraži dat ću mu, ako se Meni utječe (zatraži Moju zaštitu), Ja ću ga zaštititi..."*

Ibn Kajjim, Allah mu se smilovao, je rekao:

"Sama činjenica da ljubav čuva onoga ko voli Allaha od kazne dovoljan je razlog da je čovjek ničim ne zamijeni." Neki učenjaci su upitani gdje je kur'anski ajet koji ukazuje da oni koji vole Allaha neće biti kažnjeni. To je ajet:

﴿وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى نَحْنُ أَبْنَاءُ اللهِ وَأَحِبَّاؤُهُ قُلْ فَلِمَ يُعَذِّبُكُم بِذُنُوبِكُم﴾

“I Jevreji i kršćani kažu: 'Mi smo djeca Božija i miljenici Njegovi.' Reci: 'Pa zašto vas onda On kažnjava zbog grijehova vaših?“[66]

STVARI KOJE RAĐAJU LJUBAV

- Učenje Kur’ana sa razmišljanjem i razumijevanjem njegovog značenja;
- Približavanje Allahu nafilama, nakon što se izvrše farzovi;
- Stalan zikr srcem i jezikom;
- Da ono što On voli nadvlada ono što ti voliš;
- Čitanje, proučavanje i promatranje Njegovih plemenitih svojstava i lijepih imena;

Sjećanje na blagodati i dobročinstvo koje je dao Svojim robovima, jer srca vole one koji im čine dobro, a zamrze one koji im čine zlo;

Osamiti se u dovama sa Njim u vrijeme Njegovog silaska u posljednjoj trećini noći i u drugim prilikama, kada govori: *“Ima li neko da traži, ima li neko da se kaje, ima li neko da traži oprost?“*[67]

- Druženje sa onima koji Allaha iskreno vole i ubiranje plodova njihovog govora;

Odstranjivanje svih strasti i prohtjeva koji se mogu isprriječiti između čovjeka i Allaha, dž.š.;

---

[66] El-Maide, 18.

[67] Ovaj hadis se nalazi kod Buharije (464/13), Muslima (38,39/6), Tirmizije (30/13) i Ebu Davuda (1301).

- Razmišljanje o Njegovim stvorenjima koja ukazuju na savršenstvo Stvoritelja, jer ljudska srca vole i teže savršenstvu. Učenjaci selefa davali su prednost ibadetu razmišljanja nad ibadetom tijela;
- Sjećanje na kur'anske ajete i hadiske predaje koje govore o viđenju Uzvišenog Allaha i o danu Velike nagrade.

Bez sumnje, ove stvari koje pribavljaju Allahovu ljubav srce ispunjavaju i obavezuju pokornošću Allahu, a udaljavaju ga od grijeha. Kada se ljubav upotpuni, onda zaljubljeni ne griješi prema Voljenom, kao što pjesnik kaže:

Allahu griješiš, a tvrdiš da Ga voliš.
Života mi moga, to što govoriš je sramno!
Da je tvoja ljubav iskrena pokoran bi Mu bio,
Zaljubljeni je voljenome pokoran!

Kada se čovjeku otvore ova plemenita vrata i uđe u ovaj veličanstveni dvorac, onda mu ibadeti i pokornost Allahu postanu omiljeni i u njima nalazi vrhunac rahatluka, sreće i zadovoljstva.

Allahov Poslanik, s.a.w.s., je rekao: *"Moja radost je u namazu!"*[68]

Klanjao bi Poslanik, s.a.w.s., namaz dok mu noge ne bi natekle i pete ispucale. Upitan

[68] Prenose ga Ahmed (128/3), Nesai (61/7), Hakim (160/2). On ga smatra sahihom, a sa njim se slažu i Zehebi i šejh Albani, koji ga navodi u svome sahihu pod brojem 1809.

zašto to čini, odgovorio je: *"Zar da ne budem zahvalan rob!"*[69]

Ljubav prema Allahu je jedan od najveličanstvenijih uzroka bogobojaznosti, kao što je pjesnik kazao:

Voli Gospodara svoga, da bi mu robovao,
jer su zaljubljeni sluge voljenih!

Zaljubljeni je radostan u služenju i pokornosti svome Voljenom. Čak ga i njegova duša odvraća od grijeha i ne slaže se sa nepokornošću. Dobri prethodnici su govorili: "Ja nisam sposoban učiniti grijeh prema Allahu!" Njihovi organi ne učestvuju sa njima u griješenju.

Jedna plemenita majka dobrih prethodnika je savjetovala svoje sinove ovako: "Naviknite se na ljubav prema Allahu i pokornost Njemu. Organi bogobojaznih su složni i jedinstveni u pokornosti Allahu, a bježe od nepokornosti. Kada ih prokletnik pozove grijehu i neposlušnosti, i kada se sa njima susretnu, prezru ih!"

Molimo Uzvišenog, Neovisnog i Plemenitog Gospodara da nas obaspe ljubavlju prema Njemu i daruje nam ono što će nas odvesti Njegovoj milosti i dobroti.

---

[69] Prenose ga Buhari (14/3) i Ibn Madže (1419).

SVJESNOST ČOVJEKOVA DA GA UZVIŠENI ALLAH NADGLEDA I STID KOJI OSJEĆA OD ALLAHA POVEĆAVAJU BOGOBOJAZNOST

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾

"On je s vama gdje god bili, i sve što radite Allah vidi."[70]

Ibn Kesir, Allah mu se smilovao, je rekao:

"Bdije nad vama i vidi vaša djela kako god bili i gdje god bili, na kopnu ili vodi, u noći ili danu, u kući ili pustinji – sve Mu je jednako poznato. On sve vidi i čuje; čuje vaš govor i vidi vaše mjesto, zna vaše tajne i sašaptavanje."[71]

Uzvišeni Allah, također, veli:

﴿أَلَا إِنَّهُمْ يَثْنُونَ صُدُورَهُمْ لِيَسْتَخْفُوا مِنْهُ أَلَا حِينَ يَسْتَغْشُونَ ثِيَابَهُمْ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾

Eto, oni grudi svoje okreću sa željom da se od Njega sakriju. A i kad se u ruho svoje

70 El-Hadid, 4.
71 *Tefsir*, Ibn Kesir, 304/4.

umotavaju, On zna ono što skrivaju i ono što pokazuju, - On, uistinu, zna misli svačije.[72]

Šankiti, Allah mu se smilovao, je rekao:

"Uzvišeni Allah je u ovom plemenitom ajetu obznanio da Njemu nije ništa skriveno i da su mu tajne poznate koliko i javne. On zna ono što se skriva u svijesti čovjeka, ono što čovjek javno iskazuje i ono što skriva. Mnogobrojni su ajeti koji objašnjavaju ovo, a među njima su sljedeći:

﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا الإِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ﴾

"Mi stvaramo čovjeka i znamo šta mu sve duša njegova haje, jer Mi smo njemu bliži od vratne žile kucavice."[73]

﴿وَاعْلَمُوا أَنَّ اللهَ يَعْلَمُ مَا فِي أَنفُسِكُمْ فَاحْذَرُوهُ﴾

"I imajte na umu da Allah zna šta je u dušama vašim, pa ga se pričuvajte."[74]

﴿فَلَنَقُصَّنَّ عَلَيْهِم بِعِلْمٍ وَمَا كُنَّا غَائِبِينَ﴾

---

[72] Hud, 5.
[73] Kaf, 16.
[74] El-Bekare, 235.

“I izložit ćemo im, pouzdano, sve što o njima znamo, jer Mi nismo odsutni bili.“[75]

﴿وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُو مِنْهُ مِن قُرْآنٍ وَلاَ تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ
إِلاَّ كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ وَمَا يَعْزُبُ عَن رَّبِّكَ مِن
مِّثْقَالِ ذَرَّةٍ فِي الأَرْضِ وَلاَ فِي السَّمَاءِ﴾

“Što god ti važno činio, i što god iz Kur'ana kazivao, i kakav god vi posao radili, Mi nad vama bdijemo dok god se time zanimate. Gospodaru tvome ništa nije skriveno ni na Zemlji ni na nebu, ni koliko trun jedan.“[76]

Nećeš okrenuti ni jednu stranicu plemenitog Mushafa - a da ne pronađeš ajet koji govori o ovome. Znaj da Uzvišeni Allah nije spustio veličanstvenijeg opominjača i većeg govornika od ovih i njima sličnih kur'anskih ajeta. On, Uzvišeni, zna sve ono što Njegova stvorenja čine. On ih motri. Nije Mu nepoznato ono što oni čine.

Učenjaci navode primjer ovoga u ovodunjalučkom životu kako bi osjetili to: Pretpostavimo da postoji vladar koji ubija ljude, prolijeva krv, njegov dželat je spreman da odrubi glavu a njegova sablja je krvava. Kod kralja sa ovakvim svojstvima stoje njegove sluškinje, žene i kćeri. Da li će neko od prisutnih, znajući da ga kralj gleda, pokazati interesovanje za neke od njih.

[75] El-E'araf, 7.
[76] Junus, 61.

Naravno da ne. Svi prisutni će biti uplašeni, uzdrhtalih srca, oborenih pogleda i mirni, bojeći se siline ovog kralja. Nema sumnje da je Allah najbolji primjer i da je On Gospodar nebesa i zemlje, najšireg znanja, najveći kontrolor, snažniji i silniji od ovog kralja i da jače kažnjava.

Kada slabašni čovjek promotri i razmisli da njegov Gospodar nije odsutan i da On čuje i vidi ono što on govori, čini i namjerava - njegovo srce smekša, poboji se Allaha i uljepša svoje djelo radi Allaha, dž.š., Na kontrolu i nužnost stida od Allaha, pored ovih plemenitih ajeta, ukazuju i hadisi Allahovog Poslanika, s.a.w.s., Ibn Mes'ud, r.a., kaže: "Allahov Poslanik, s.a.w.s., je rekao:

استحيوا من الله عز وجل حق الحياء ومن استحى من الله حق الحياء فليحفظ الرأس وما وعى وليحفظ البطن وما حوى وليذكر الموت والبلى ومن أراد الآخرة ترك زينة الدنيا فمن فعل ذلك فقد استحيا من الله عز وجل حق الحياء.

"Istinski se stidite Allaha! Ko se bude stidio Allaha na pravi način, neka čuva glavu i ono što je u njoj, stomak i ono što on sadrži; neka se sjeti smrti i patnji. Ko teži Ahiretu odreći će se ukrasa ovoga života. Ko postupi ovako taj se istinski stidi Allaha.[77]

---

[77] Tirmizi, *Sunen*: Opis Kijameta, Albani ga smatra dobrim.

El-Menavi u djelu „El-Fejd" rekao: "Istinski se stidite Allaha! tako što ćete ostaviti strasti i pohlepu i svoju dušu obasuti plemenitošću dok ne postane uzor ćudoređa. Tada će se moral očistiti, svjetlost je zasijati njegovim prsima i svoja djela će posvetiti Allahu, živeći tako u bogatstvu."

Bejdavi je rekao:

"Nije istinski stid od Allaha ono što vi smatrate. Istinski stid od Allaha je da čuvate sve svoje organe od onoga čime Allah nije zadovoljan."

Sufjan ibn Ujejne je, također, rekao:

"Stid je najlakša bogobojaznost. Čovjek se ne može bojati ako se ne stidi. Stid je uzrok koji je učinio da bogobojazni budu bogobojazni. Ko se bude Allaha stidio istinskim stidom, neka čuva svoju glavu i ono što je u njoj - skrivena i javna osjećanja, koristeći ih samo u onome što je dozvoljeno. Neka čuva svoj stomak i ono što je u njemu, ono što u sebi sadrži trbušna duplja sa organima vezanim za nju, kao što su: srce, ruke, noge i polni organi.

Svi ovi organi su povezani sa stomakom i neka ih čovjek ne koristi ni u čemu što je zabranjeno. Allah posmatra Svoga roba i ništa Mu skriveno nije."[78]

Usame ibn Šurejk, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.w.s., rekao:

---

[78] *Fejdul-Kadir*, 488/1.

مَا كَرِهْتَ أَنْ يَرَاهُ النَّاسُ مِنْكَ، فَلاَ تَفْعَلْهُ بِنَفْسِكَ إِذَا خَلَوْتَ.

"Ono što ne želiš (što ti je mrsko) da te vide ljudi da činiš, ne čini ni onda kada si sam."[79]

Sevban, r.a., kaže: "Allahov Poslanik, s.a.w.s., je rekao:

عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ لَأَعْلَمَنَّ أَقْوَامًا مِنْ أُمَّتِي يَأْتُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِحَسَنَاتٍ أَمْثَالِ جِبَالِ تِهَامَةَ بِيضًا فَيَجْعَلُهَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ هَبَاءً مَنْثُورًا أَمَا إِنَّهُمْ إِخْوَانُكُمْ وَمِنْ جِلْدَتِكُمْ وَيَأْخُذُونَ مِنْ اللَّيْلِ كَمَا تَأْخُذُونَ وَلَكِنَّهُمْ أَقْوَامٌ إِذَا خَلَوْا بِمَحَارِمِ اللَّهِ انْتَهَكُوهَا

"Saznao sam za ljude iz moga Ummeta koji će doći na Sudnji dan sa dobrim djelima poput brda Tihame, ali će ih Allah pretvoriti u rasutu prašinu. Oni su vaša braća i od vaše kože. Klanjat će noću kao i vi, ali kada ostanu sami sa Allahovim zabranama, naruše ih!"[80]

---

[79] Prenosi ga Ibn Hiban u *Revdatul-ukala* (13-12). Albani kaže: „Sened ovog hadisa je slab, ali sam pronašao drugi sened i on je dobar."

[80] Prenosi ga Ibn Madže (4245), a Albani ga smatra vjerodostojnim.

ثَلاَثٌ مُنْجِيَاتٌ: خَشْيَةُ اللهِ فِي السِّرِّ وَالْعَلاَنِيَّةِ، وَالْعَدْلُ فِي الرِّضَا وَالْغَضَبِ، وَالْقَصْدُ فِي الْفَقْرِ وَالْغِنَى. وَثَلاَثٌ مُهْلِكَاتٌ: هَوًى مُتَّبَعٌ، وَشُحٌّ مُطَاعٌ، وَإِعْجَابُ الْمَرْءِ بِنَفْسِهِ.

"Troje spašavaju čovjeka: bojazan od Allaha u samoći (tajno kada te niko ne vidi) i u javnosti, biti pravednost i u raspoloženju i u srdžbi, i biti umjerenost u siromaštvu i u izobilju (bogatstvu). A tri stvari vode u propast: slijeđenje svojih strasti, odavanje i pokoravanje svojoj škrtosti i biti očaran i zadivljen svojom ličnošću (biti samoljubiv, narcisoidan)."[81]

Menavi je rekao:

"Tajnost je spomenuta jer je bogobojaznost u tajnosti na većem stepenu od javne bogobojaznosti, zbog straha od pretvaranja pred ljudima. Ovo je stepen samokontrole. Strah u ovom stanju spriječava čovjeka od izvršenja svakog harama i podstiče čovjeka na izvršenje naredbi. Ako ga u jednom trenutku obuzme nemar i učini nešto što mu je Gospodar zabranio, on učini tevbu i vrati se bogobojaznosti."[82]

Poslanik, s.a.w.s., je upitan o dobročinstvu, pa je kazao:

أَنْ تَعْبُدَ اللهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ. فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ، فَإِنَّهُ يَرَاكَ.

---

[81] Prenosi ga Bezzar.
[82] *Fejdul-kadir*, 307/3.

“Da obožavaš Allaha kao da Ga vidiš, jer ako ti njega ne vidiš, On tebe vidi.“

Ibn Redžeb, Allah mu se smilovao, je rekao:

“Riječi Poslanika, alejhis-selam, da je ihsan: “*Da robuješ Allahu kao da Ga vidiš...*” doslovce ukazuju na to da čovjek samo na ovaj način treba robovati Allahu. To stanje označava postojanu pripravnost svijesti o blizini Uzvišenog, kao da je tu ispred, pa da Ga čovjek gleda. To sa sobom povlači skrušenost, strah, veličanje i strahopoštovanje prema Njemu. To je upravo značenje Ebu Hurejrinog predanja u kojem stoji: “*Da se bojiš Allaha kao da Ga vidiš...*” Navedene stvari obavezuju vjernika da praktikuje islamske propise, savjetujući i druge da to čine, i da ulaže napor za što bolju i potpuniju njihovu praksu.

Za riječi Poslanika, alejhis-selam: “*...pa iako Ga ti ne vidiš, zaista On tebe vidi...*” rečeno je da su obrazloženje prethodnog dijela iste rečenice. Prema tome, vjerniku je naređeno da bude svjestan Allahovog nadzora i blizine u svom ibadetu i to toliko kao da Ga istinski vidi. Međutim, to ponekad biva za čovjeka teško pa će se u toj situaciji potpomoći snagom svog imana i time ojačati svijest da ga Allah vidi i promatra, i u njegovoj tajnosti i javnosti, i da Mu ništa nije skriveno. Ukoliko čovjek dostigne ovaj stupanj imana, onda mu je lahko preći na drugi stupanj, a

to je realizacija kontinuiranog osjećaja srcem Allahove blizine i prisutnosti, i to u tolikoj mjeri kao da Ga vidi.

Međutim, neki su mišljenja da je ovo pokazatelj onima koji ne mogu robovati Allahu kao da Ga vide, pa treba da dovedu sebe u stanje robovanja Njemu, svjesni da ih On vidi i zna sve njihove postupke, i da upravo taj momenat izazove kod njih stid od Allahovog posmatranja njih.

Neki učenjaci selefa su rekli:

"Boj se Allaha shodno njegovoj moći nad tobom, i stidi ga se shodno Njegovoj blizini tebi."[83]

Srž ovoga su riječi: "Ono što pomaže u takvaluku je vježbanje svijesti o Allahovom nadzoru i svjesnost srca o Allahovoj blizini. Tada se rob stidi Gospodara i ulaže trud u izvršenju propisa na najbolji način. Evo nekoliko primjera o značenju ovoga: jedan beduin je pričao: "U tamnim noćima sam izlazio i susreo djevojku, robinju vitku poput bajraka. Poželio sam je, a ona mi reče: "Teško tebi! Jesi li normalan?! Zar ti to vjera ne zabranjuje?!" Ja rekoh: "Tako mi Boga, sada nas vide samo zvijezde!" Ona reče: "A gdje je Onaj ko je postavio te zvijezde?!"

Džunejd je upitan o onome što mu pomaže da obori pogled, pa je rekao: "Znanjem da je Allahov pogled u tebe brži od tvog pogleda u zabranjeno!"

---

[83] *Džamiul-ulumi vel-hikemi*, 33-34.

Haris el-Muhasibi je rekao: "Samokontrola je svjesnost srca o blizini Gospodara."

Imam Ahmed je spjevao u stihovima:

Kada u jednom trenutku ostaneš sam,
Nemoj reći sam sam, već sam pod nadzorom!
Nemoj misliti da je Allah nemaran ni jednog trena,
Niti da je njemu išta skriveno!

POZNAVANJE KAZNI I SMUTNJI KOJE SREĆU ČOVJEKA NA PUTU GRIJEHA POVEĆAVAJU BOGOBOJAZNOST

Ibn Kajjim, Allah mu se smilovao, je rekao:

"A zar išta može prouzrokovati štetu i bolest na ovom ili budućem svijetu osim grijeha i poroka? Šta je naše praroditelje izvelo iz Dženneta – Kuće uživanja, slasti, radosti i sreće, u Kuću boli, tuge i nesreća? Šta je izvelo Iblisa iz nebeskog kraljevstva, proklelo ga, prognalo, opoganilo njegovu nutrinu i vanjštinu i pretvorilo ga u najgroznije i najružnije stvorenje? Njegova nutrina je svakako ružnija od vanjštine. Nakon blizine je dobio daljinu, nakon milosti prokletstvo, nakon ljepote grozotu, umjesto Dženneta Vatru rasplamsanu, umjesto imana kufr, umjesto prijateljstva sa Hvaljenim Gospodarem dobio je Njegovo neprijateljstvo i odbačenost. U zamjenu za izgovaranje riječi hvale, uzdizanja i tevhida[84], odabrao je riječi kufra, širka, laži, klevete i zla, odjeću

[84] La ilahe illallah.

imana je zamijenio odjećom kufra, stranputice i grijeha. Kod Allaha je zauvijek izgubio položaj, i Njegovu milost više nikada neće steći. Na njega se sručila najžešća Allahova srdžba i fatalna ljutina. Postao je vođa svakog grješnika i raskolnika. To je izabrao nakon ibadeta i blagodati. Samo od Tebe, Gospodaru, tražimo zaštitu od grijeha, izigravanja Tvojih naredbi i kršenja Tvojih zabrana!

Šta je uzrok potapanja svih stanovnika Zemlje kada je voda preplavila vrhove planina? Šta je potaklo smrtonosni vjetar protiv Adovog naroda koji ih je usmrtio i razbacao kao da su palmova stabla iščupana? Taj vjetar je uništio sve kuda je prošao - kuće, njive, oranice i stoku. Njihova sudbina je ostala kao pouka ostalim narodima do Sudnjeg dana. Šta je razlog slanja užasnog krika Semudovom narodu, krika koji im je pokidao srca, rascijepio tijela i do zadnjeg ih istrijebio? Šta je uzdiglo sela Lutovog naroda, tako da su meleki čuli lavež njihovih pasa – i zatim ih prevrnulo na njih, pa je ono što je bilo gore – otišlo dolje te su svi bili uništeni?! Oni su doživjeli kaznu kakva nije snašla nijedan drugi narod! Njihova braća su slično doživjela, a kazna nije daleko od nasilnika...

Šta je uzrok slanja Šu'ajbovom narodu crnih oblaka s kaznom - kada su stigli iznad njih, posuli su ih rasplamsanom vatrom?! Šta je potopilo Faraona i njegov narod u more?! Šta je sravnilo Karuna, zajedno sa njegovom kućom, imet-

kom i porodicom? Šta je bio uzrok uništenja pokoljenja nakon Nuha kroz više oblika kazni?"[85]

On, Allah mu se smilovao, nakon toga navodi tragove grijeha i neposlušnosti prema Allahu, jer su to veoma korisne stvari za spas od nepokornosti i udaljavanje od grijeha. To je tražena bogobojaznost i prekinuta ogrlica. Molimo Allaha za selamet i tražimo zaštitu od kajanja i propasti na Dan kijameta! Nema sumnje da je onaj ko krene putem grijcšenja izložen brzoj kazni, duševnoj tjeskobi, materijalnim problemima i mržnji Gospodara u životu i nakon smrti.

Pjesnik je rekao:

Slast onoga što je u haramu stekao,
nestala je, ostao je samo grijeh i sramota.
Ostala je samo teška i zla kazna,
nema dobra u slasti nakon koje dolazi vatra!

---

[85] *El-Dževabul-kafi*, str. 42-43.

SPOZNAJA NAČINA OVLADAVANJA DUŠOM I PUTEVA POKORNOSTI GOSPODARU POVEĆAVA BOGOBOJAZNOST

Šejh Mustafa es-Siba'i je rekao:

"Kada te duša navraća na nepokornost, opomeni je Allahom. Ako se ne povrati, podsjeti je na moral ljudi. Ako se i dalje ne povrati, spomeni joj sramotu kod ljudi kada saznaju za to, a ako se ni tada ne povrati znaj da si se u tom trenutku pretvorio u životinju!"[86]

Ibn Dževzi je rekao:

"Čuvajte se, čuvajte neposlušnosti jer ona na kraju završava zlim! Čuvajte se grijeha, posebno tajnih. Suprotstavljanje Allahu snižava roba u Allahovim očima. Slast grijeha može osjetiti samo onaj ko je u potpunosti predan grijehu. Svjestan vjernik ne uživa u grijehu. Osjećaj slasti kod njega zaustavlja znanje o zabranjenosti tog djela i strah od kazne. Ako ojača njegova spoznaja, očima svoga znanja će vidjeti blizinu onoga ko mu je to zabranio- Uzvišenog Allaha, i njegov život će u tom trenutku postati zamućen i uznemiren. Ako ga opojenost srca savlada i preda se svojim prohtjevima, to je samo trenutak nakon kojeg dolazi trajno poniženje, kajanje, konstantni plač i žaljenje za onim što se dogodilo, dugo vre-

---

[86] *Allemetni el-hajatu*, str. 32.

mena sve dok ne bude uvjeren da mu je Allah oprostio. Eh, ti grijesi! Kako su ružni njihovi tragovi! Kako su loše njihove posljedice! Veličina strasti je u skladu sa veličinom nemarnosti čovjekove!“[87]

Ibn Kajjim, Allah mu se smilovao, je rekao:

“Znaj da je lakše strpjeti se od strasti i prohtjeva, nego od onoga što te strasti prouzrokuju. Najčešće grijeh uzrokuje bol, kaznu i tugu, te prekidaju užitak, ili propast, i kajanje ispune vrijeme ili okrnje ugled čovjeka, a povećanje ovog ugleda čovjeku je značajnije i korisnije od njegovog opadanja. Može mu i odnijeti imetak čiji ostanak je bolji za njega, maći ga sa položaja na kojem mu je ostanak bolji, ili mu uskratiti blagodat čija slast je veća od slasti grijeha kojeg je počinio.“[88]

Mnogobrojni su faktori koji podstiču ljude na ostavljanje grijeha i udaljavanje od njih. Jednu grupu od grijeha odvraća ljubav prema Allahu dž.š., i strah da ne odstupe od Njegove naredbe i učine nešto što je On zabranio. Neki ljudi su rekli: ”Volio bih da mi koža bude otkidana željeznim makazama, a da ta stvorenja budu pokorna Allahu dž.š. “Ovo je najveći stupanj straha od Allaha i najveličanstveniji oblik bogobojaznosti.

Jednu grupu na bogobojaznost podstiče i od grijeha čuva, želja da u Kući vječnosti posti-

---

[87] *Sajdul-hatir*, 129.
[88] *El-Fevaid*, 182-183.

gnu sve blagodati koje se u njoj nalaze. Allahov Poslanik, s.a.w.s., je rekao: *"Ko bude pio alkohol na dunjaluku, neće ga piti na Ahiretu!"*[89] Uživanje u haramima u Kući prolaznosti sprječava čovjeka da u tim stvarima uživa u Kući vječnosti. Allah neće isto nagraditi onoga ko bude uzimao ljepote ovoga svijeta i uživao u njima, kao onoga ko se bude suzdržao od strasti do dana kada bude sreo svoga Gospodara.

Ti živiš u kući prolaznosti,
spremi se da je napustiš.
Neka ti Dunjaluk bude kao dan,
kojeg postiš i kada ostavljaš strasti.
Neka ti kod Allaha bude iftar,
onoga dana kada ti smrt nastupi.

Hatabi kaže:

"Značenje pomenutog hadisa je da neće ući u Džennet onaj ko je konzumirao alkohol na dunjaluku, jer je alkohol piće stanovnika Džen-neta!"[90]

Nevevi, također, kaže: "Značenje ovog hadisa je da će mu biti zabranjeno da pije ovo piće u Džennetu, pa i ako uđe u njega, zbog dostojanstva džennetskog pića. Bit će mu zabranjeno ovo piće zbog toga što ga je pio na dunjaluku. Kaže se isto tako da će on zaboraviti da ga poželi, jer će u Džennetu imati sve što čovjek poželi. Ako

---

89 Prenose ga Buhari, (30/10), Muslim (173/13), Malik u *Muvetti* (846/2), Ebu Davud (3662), Tirmizi (48/8) i Nesai (318/8).
90 *Džamiul-usul*, 99/5.

ga se i sjeti, neće ga zatražiti. Ovo je nedostatak blagodati za njega.“[91]

Neki ostavljaju grijeh bojeći se vatre i srdžbe Uzvišenog Allaha.

Pjesnik je rekao:

Nema dobra u onome ko nije svjestan kontrole Gospodara
kada se osami i ne boji se vjerujući.
Bogobojaznost je blokirala puteve strasti;
bogobojazni se boji dana kada će se Gospodaru vratiti!

Neki ostavljaju grijeh iz straha od stida i sramote.

Pjesnik je kazao:

Kada me je strast moja grijehu pozvala
stid i čast su me spriječili da se odazovem.

Neki ostavljaju grijeh zbog zla, nesreća i bola koji ih zadesi.

Pjesnik je rekao:

Koliko je grijeha koji slasti nude?
Nestalo je njihove slasti, a ostala je gorčina.
Nestalo je slasti grijeha, iščezle su,
A ostale su samo muke grijeha i tegobe?
U tome je, Allaha mi, sramota za onoga ko vidi i čuje,
za roba koji se, pod Allahovim pogledom grijeha boji!

Jednu grupu ljudi od grijeha odvraća ljepota i slast čednosti i superiornosti nad sljedbenicima strasti. To je slast u srcu koju poznaju samo oni koji su je okusili. Neki ljudi ostavljaju grijeh jer je on nespojiv sa muževnošću, odluč-

---

[91] *Šerhu Nevevi ala Muslim*, 173/13.

nošću i energičnošću. Antara, pjesnik iz predislamskog perioda, nije čuo Allahove riječi:

﴿قُل لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ﴾

“Reci vjernicima neka obore poglede svoje.“[92]

Ali je rekao:

Oborih pogled svoj kad vidoh komšinicu,
i tako osta dok je ne izgubih iz vida!

Najniži stepen je onaj gdje čovjek ostavlja grijeh iz stida od ljudi, ne bojeći se Allaha.

Nije da nisam neporočan, ali
Ismijah njena muža pa se zastidjeh!

UPOZNAVANJE ŠEJTANSKIH ZAMKI I SPLETKI I ČUVANJE OD NJEGOVIH VESVESA I INTRIGA POMAŽE U BOGOBOJAZNOSTI

Ibn Mufleh el-Makdisi je rekao:

“Znaj da šejtan prilazi čovjeku sa sedam staza. Prva staza je staza nevjerovanja. Ako se čovjek tu spasi, onda mu šejtan prilazi stazom novotarija. Nakon toga stazom velikih grijeha, a nakon nje stazom malih grijeha. Ako se spasi, onda mu prilazi stazom mubaha, odvraćajući ga tako od dobrih djela. Ako ga čovjek i ovdje sav-

---

[92] En-Nur, 30.

lada, onda mu on nudi činjenje pohvaljenih djela odvraćajući ga od velikih dobrih djela. Ako šejtan ne uspije ni ovdje, onda prelazi na sedmu stazu od koje se ni jedan vjernik ne može spasiti, jer da je iko mogao bio bi to Allahov Poslanik, s.a.w.s., a to je da šejtan pošalje svoje sljedbenike koji nasrću na vjernika raznim načinima uznemiravanja."[93]

Upoznavanje šejtanovih staza i prilaza čovjekovom srcu, bez sumnje, pomaže u čuvanju od njega, a prije svega toga moraš imati na umu da je šejtan neprijatelj Ademovom potomstvu i da ga ne navodi na dobro niti odvraća od zla.

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ﴾

"Šejtan je, uistinu, vaš neprijatelj, pa ga takvim i smatrajte! On poziva pristaše svoje da budu stanovnici u vatri."[94]

Također kaže:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ وَمَن يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنكَرِ﴾

---

93 *Mesa'ibul-insan min mesajidi šejtan*, 69. Ibn Kajjim spominje ovih sedam načina u tefisru sura Felek i Nas.
94 Fatir, 6.

"O vjernici, ne idite šejtanovim stopama! Onoga ko bude išao njegovim stopama on će na razvrat i odvratna djela navoditi."[95]

Ibn Dževzi je rekao:

"Iblis nasrće na ljude onoliko koliko mu oni omoguće; ako mu povećavaju mogućnost, on ojača, a slabi shodno njihovoj budnosti, nemarnosti i neznanju ili znanju. Znaj da je srce kao tvrđava. Ta tvrđava ima svoje zidine. Te zidine imaju vrata na kojima se nalaze otvori i njihov stanovnik je razum. Meleki često obilaze ovu tvrđavu. Pored tvrđave nalazi se staja u kojoj su strasti. Šejtani u tu staju ulaze bez ikakve zapreke, dok čuvar stoji ispred tvrđave. Strasti i šejtani neprestano kruže oko staje iščekujući trenutak nemarnosti čuvara da prođu kroz pukotinu. Čuvar treba poznavati sva vrata tvrđave i zadužen je čuvati ih. Ne smije ni jednog trenutka biti nemaran u čuvanju, jer neprijatelj nije nemaran."

Neki čovjek je rekao Hasanu el-Basriju: "Spava li Iblis?" On mu odgovori: "Kada bi spavao našli bismo trenutak odmora!"

Ovo je tvrđava osvijetljena zikrom i obasjana imanom. U njoj je blistavo ogledalo na kome se ukaže slika svakog onoga ko prođe njome. Prvo što šejtan uradi je da u staji izazove dim koji pocrni zidove i ogledalo zarđa. Savršena misao odganja dim, a čistoća zikra glača ogledalo.

---

[95] En-Nur, 21.

Nekada neprijatelj može izvršiti napad na tvrđavu i ući u nju, ali mu se suprotstavi čuvar i on je napusti. Nekada uspje nešto i oštetiti, a nekada ostati u njoj zbog nepažnje čuvara. Nekada žestok vjetar potjera dim koji ocrni zidove tvrđave i ogledalo zarđa, pa šejtan prođe neprimjećen. Šejtan može i raniti čuvara, zarobiti ga ili ga iskoristiti, a sve zbog njegovog nemara.[96]

Znaj da je prvo čime šejtan nastoji prevariti čovjeka vesvesa i došaptavanje koje mu sasipa u uho, kao što Uzvišeni, naređujući ljudima da od Njega (Allaha) traže zaštitu od vesvesa šejtanskih, kaže:

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ مَلِكِ النَّاسِ إِلَهِ النَّاسِ مِن شَرِّ الْوَسْوَاسِ
الْخَنَّاسِ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ﴾

“Reci: 'Tražim zaštitu Gospodara ljudi, Vladara ljudi, Boga ljudi, od zla šejtana-napasnika, koji zle misli unosi u srca ljudi – od džinova i od ljudi!'“[97]

Kada srce postane nemarno u spominjanju Allaha onda ga šejtan prekrije i počne mu unositi zle misli, pozivajući ga na grijeh. Pa kada čovjek spomene Allaha i zatraži utočište, šejtan se povuče i pobjegne. Znak živosti vjerovanja je da čovjek prezre zle misli na koje ga šejtan poziva.

---

96 *Telbisul-Iblis*, str. 37-38.
97 En-Nas, 1-5.

Ebu Hurejre, r.a., kaže:

عن أبي هريرة رضي اللّه عنه قال: جاء ناس من أصحاب النبي صلى اللّه عليه وسلم فسألوه: إنّا نجدُ في أنفسنا ما يتعاظَمُ أحدُنا أن يتكلّم به. قال: "وقدْ وجدتُموه؟" قالوا: نعم قال: "ذاكَ صريحُ الإيمان"

"Neki su ashabi pitali Allahovog poslanika: 'Ponekad nađemo u sebi ponešto o čemu nam je itekako teško govoriti!?' 'Je li baš tako nešto nađete?', priupita (Poslanik). 'Da', odgovoriše oni, a on na to reče: 'To je pokazatelj iskrenog imana!'"[98]

Ibn Kajjim, Allah mu se smilovao, je rekao:

"Zle misli su osnova volje. Srce je oslobođeno zla i griješenja pa mu šejtan donosi zle misli i podsjeća ga, predočava mu grijeh i u njegovom srcu izaziva strast. Ukrašava mu grijeh, uljepšava ga i predstavlja u onom obliku u kojem ga ljudska duša želi. Tako nastaje volja. Nakon toga šejtan ne prestaje sa svojim spletkarenjima, predodžbama, imaginacijama. Nasrće na ljudsko znanje i skriva mu zao završetak. Kruži između čovjeka i njegove želje, tako da čovjek počinje gledati samo u sliku grijeha i u njegovu slast. Zaboravlja ono što dolazi poslije. U tom trenutku

[98] Prenosi ga Muslim (153/1).

želja postaje snažna odlučnost. Žudnja srca za grijehom se poveća i srce šalje svoje vojske u zadovoljenje svoje potrebe. Tada mu i šejtan šalje svoje pojačanje. Ako posustanu, šejtan ih pokrene, ako smalaksaju on ih podstakne, kao što Uzvišeni kaže:

﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّا أَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ عَلَى الْكَافِرِينَ تَؤُزُّهُمْ أَزًّا﴾

Zar ne vidiš da Mi nevjernike šejtanima prepuštamo da ih što više na zlo navraćaju?"[99]

Dakle, šejtani ih podstaknu i pozovu svaki put kada zastanu ili klonu. Oni neprestano vode čovjeka u grijeh i organizuju društvo na prevarama i zamkama. Osnova svakog grijeha i korijen svake nesreće je šejtansko došaptavanje."[100]

Dok god je čovjek okupiran ibadetima i spominjanjem Allaha dž.š., ne ostavlja prostora za šejtanske vesvese i nagovaranja. Onog trenutka kada zaboravi Allaha i ostavi pokornost, šejtan mu počne u srce unositi vesvese i zle misli. Ibn Kajjim, Allah mu se smilovao, je rekao: "Ako srce bude nemarno jedan trenutak, šejtan ga prekrije i počne ga zavaravati i izazivati želje."

---

[99] Merjem, 83.
[100] *Tefsirul-muavezetejn*, str 71.

Ovo poglavlje ću završiti ibadetom kojim se traži Allahova pomoć kako bi čovjek sačuvao svoju dušu od šejtanskih vesvesa i zlih misli:

Tražite zaštitu od Uzvišenog Allaha, jer On dž.š., kaže:

﴿وَإِمَّا يَنزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾

"A ako šejtan pokuša da te na zlo navede, ti potraži utočište kod Allaha, On uistinu sve čuje i zna."[101]

عن سليمان بن صرد قال استب رجلان عند النبي صلى الله عليه وسلم ونحن عنده جلوس وأحدهما يسب صاحبه مغضبا قد احمر وجهه فقال النبي صلى الله عليه وسلم إني لأعلم كلمة لو قالها لذهب عنه ما يجد لو قال أعوذ بالله من الشيطان

"Ja sam sjedio kod Allahovog Poslanika, s.a.w.s., kad su se dvojica ljudi vrijeđali u njegovom prisustvu. Jednom od njih su nabrekle žile, zacrvenilo lice. Pa Poslanik, s.a.w.s., reče: 'Zaista ja znam jednu riječ, iako je ovaj bude izgovorio, nestat će njegove srdžbe. Kada bi samo rekao: Utječem se Allahu od prokletog šejtana!'[102]

---

[101] El-E'araf, 200.

[102] Prenosi ga Buhari (518-519/10), Muslim (163/16), i Ebu Davud (4759).

Učenje sura Felek i Nas, jer je Allahov Poslanik, s.a.w.s., rekao:

"Čovjek ne može tražiti zaštitu ničime kao učenjem ove dvije sure."[103]

Učenje Ajetul-kursije pred spavanje, jer kako stoji u hadisu kog prenosi Ebu Hurejre, takva osoba će imati Allahovu zaštitu i šejtan joj se ne može primaći.

Učenje sure El-Bekare. Allahov Poslanik, s.a.w.s., je rekao:

"Šejtan ne ulazi u kuću u kojoj se uči sura Bekare."

Ko prouči riječi:

لا إله إلا الله وحده لا شريك له له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير

Lailahe illellahu vahdehu la šerikeleh lehul mulku velehul hamdu vehuve ala kulli šej in kadir ('Nema boga osim Allaha, Jedinog, koji nema sudruga! On je Vladar, On je hvale dostojan i On je svemoćan."

Bit će zaštićen od šejtana toga dana sve dok ne omrkne.

1. Učenje zadnjih ajeta sure Bekare. Ebu Mes'ud el-Ensari kaže da je Allahov Poslanik, s.a.w.s., rekao:

---

[103] Prenosi ga Nesai, a Albani kaže da je sahih.

"Ko noću prouči dva posljednja ajeta sure Bekare, oni će mu biti dovoljni!"[104]

- Što više činiti zikr i sjećati se Allaha jer time se čovjek štiti od šejtana.

Ibn Kajjim je rekao: "Ovo sam oprobao i nije mi potreban dokaz za to!"

Čuvati se pretjeranog gledanja, govora, hrane i miješanja sa ljudima, jer šejtan preko ove četiri stvari ovladava čovjekom i postiže svoj cilj.[105]

OSOBINE BOGOBOJAZNIH

Nakon što smo spomenuli značenje bogobojaznosti, ugled koji joj je Allah podario i načine kako doći do nje, smatramo da je korisno da upoznamo i osobine o specifičnosti nosilaca ovog plemenitog svojstva i visokih stepeni kako ne bi došli u situaciju da duša poželi te stepene ne znajući ništa o njima. Poznavanje ovih stepena može osnažiti želju u dostizanju istih i povećati ulog dragocjenosti koje duše žrtvuju u sticanju i pridobivanju ovih stepeni.

Ibn Kajjim, Allah mu se smilovao, je rekao:

"Kada su u pitanju oni koji prednjače i Allahu bliski, na samom početku molimo Allaha da

---

[104] Buhari (50/9), Muslim (91-92/6) i Ebu Davud (1384).
[105] *Tefsirul-muavezetejn*, str. 82-86.

nam oprosti opisivanje njihovog stanja i odsustvo karakteriziranja njihovog stanja. Štaviše, mi nismo ni omirisali miris njihovog stanja. Ali ljubav prema jednom narodu se svodi na upoznavanju i spoznaju njihovog položaja, iako su duše došle nakon njih i ne poznaju ih. Puno je koristi u poznavanju stanja drugih ljudi.

Jedna od tih koristi je da onaj ko je došao kasnije prezire i kori svoju dušu. Čovjek slomljenog srca stoji pred svojim Gospodarom, pokoran Njemu, svjedočeći položaje i stepene dobrih prethodnika, iako on živi u vremenu daleko od njih.

SVOJSTVO BOGOBOJAZNIH JE DA VJERUJU U GAJB ČVRSTIM IMANOM

Gajb je sve ono što je nedokučivo našim čulima, a o čijem postojanju nas je obavijestio Uzvišeni Allah dž.š., ili nam je o tome kazao Poslanik , s.a.w.s., Ovdje se ubraja vjerovanje u Allaha, meleke, vjerovanje u Ahiret. Ovo je, bez sumnje, glavno svojstvo bogobojaznih. To je osobina koja ih poziva obavljanju namaza, davanju zekata i potpunoj predanosti Allahovoj naredbi. Ovo je svojstvo kojim ih je Allah prvo opisao u Kur'anu.

Uzvišeni kaže:

﴿الم ذَلِكَ الْكِتَابُ لاَ رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ
وَيُقِيمُونَ الصَّلاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ
إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَبِالآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ﴾

“Elif Lam Mim. Ova Knjiga, u koju nema nikakve sumnje, uputstvo je svima onima koji se budu Allaha bojali; onima koji u nevidljivi svijet budu vjerovali i molitvu obavljali i udjeljivali dio od onoga što im mi budemo davali; i onima koji budu vjerovali u ono što se objavljuje tebi i u ono što je objavljeno prije tebe, i onima koji u onaj svijet budu čvrsto vjerovali.“[106]

Uzvišeni ih je u ovim plemenitim ajetima i pohvalio jer su oni nosioci istinske kur'anske upute. Nasir je u *Intisafu* rekao:

“Uputa se u Kur'anu spominje u dva značenja:

Prva vrsta je ukazivanje na pravi put i objašnjenje puta istine, i na to ukazuju riječi Uzvišenog Allaha:

﴿وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَمَى عَلَى الْهُدَى﴾

---

[106] El-Bekare, 1-4.

“I Semudu smo na pravi put ukazivali, ali njima je bila milija sljepoća od pravog puta.“[107]

Ova uputa je došla i onima koji su u zabludi da ih uputi na pravi put, bez obzira prihvatili je oni ili ne.

Druga vrsta upute je da Allah tu uputu usadi u srce Svoga roba:

﴿أُوْلَـٰئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللّهُ فَبِهُدَاهُمُ اقْتَدِهْ﴾

“Njih je Allah uputio, zato slijedi njihov pravi put.“[108]

Uputa je dodijeljena bogobojaznima kako bi sc istakla njihova pohvala i objasnilo se da su oni ti koji su upućeni i koji su se okoristili od te upute. Kaže Uzvišeni:

﴿إِنَّمَا أَنتَ مُنذِرُ مَن يَخْشَاهَا﴾

“Tvoja opomena će koristiti samo onome koji je se bude bojao.“[109]

﴿إِنَّمَا تُنذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمَن بِالْغَيْبِ﴾

---

[107] Fussilet, 17.
[108] El-En'am, 90.
[109] En-Naziat, 45.

“Tvoja opomena će koristit samo onome koji Kur'an slijedi i Milostivoga se boji, iako ga ne vidi.“[110]

Poslanik, s.a.w.s., je bio opominjač svih ljudi i opominjao ih je zato što su oni bili ti koji su prihvatili uputu i okoristili se njome. Ovaj ajet je sličan ajetu:

﴿قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشِفَاء وَالَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ فِي آذَانِهِمْ وَقْرٌ وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى أُوْلَئِكَ يُنَادَوْنَ مِن مَّكَانٍ بَعِيدٍ﴾

“Reci: On je vjernicima uputstvo i lijek. A oni koji neće da vjeruju – i gluhi su i slijepi, kao da se izdaleka mjesta dozivaju.“[111]

SVOJSTVO BOGOBOJAZNIH JE DA PRAŠTAJU I DA SU BLAGI

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿وَأَن تَعْفُواْ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى﴾

“A ako se oprostite, to je bliže bogobojaznosti.“[112]

Uzvišeni Allah dž.š., kaže:

---

[110] Ja-sin, 11.
[111] Fussilet, 44.
[112] El-Bekare, 237.

﴿وَجَزَاء سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِّثْلُهَا فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللهِ إِنَّهُ لاَ يُحِبُّ الظَّالِمِينَ﴾

"Nepravda se može uzvratiti istom mjerom, a onoga koji oprosti i izmiri se Allah će nagraditi; On, uistinu, ne voli one koji nepravdu čine."[113]

Uzvišeni Allah je obavijestio da kod Allaha slijedi nagrada onima koji se budu okitili ovim svojstvom. Isto tako je obradovao vjernike oprostom ako budu praštali i budu blagi. Kaže Uzvišeni Allah, dž.š.,:

﴿وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلاَ تُحِبُّونَ أَن يَغْفِرَ اللهُ لَكُمْ وَاللهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾

"Neka im oproste i ne zamjere! Zar vam ne bi bilo drago da i vama Allah oprosti? A Allah prašta i samilostan je."[114]

Opisujući bogobojazne Allah dž.š., je rekao:

﴿وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾

"Koji srdžbu savlađuju i ljudima praštaju – a Allah voli one koji dobra djela čine."[115]

---

113 Eš-Šura, 40.
114 En-Nur, 22.

Muhammed Rešid Rida je rekao:

"Er-Ragib je rekao: "Srdžba je najveći stepen ljutnje. To je vrelina kojom kipti čovječja krv u srcu." U Ruhul-mea'ni stoji: "Srdžba je prirodni porok koji se javlja kada čovjek ugleda nešto što prezire. Razlika između srdžbe i ljutnje, kako smo već spomenuli, je u tome što ljutnu prati želja za osvetom, a to nije slučaj sa srdžbom."

Zamahšeri je rekao:

"Oni koji srdžbu savladavaju su oni koji strpljenjem zadržavaju ono što je u njima i ne pokazuju tragove toga. Od Aiše, r.a., se prenosi da je neki njen sluga rasrdio, pa je rekla: "Allahu, hvala za bogobojaznost koja je srditom ostavila lijeka."

"...I ljudima praštaju..." opraštanje ljudima znači suzdržati se na njihove pogreške i ne svetiti im se uprokos mogućnosti koja se pružila čovjeku. Ovo je stepen obuzdavanja duše, ovladavanja njome i plemenitog ophođenja sa ljudima kojeg je dostigao veoma mali broj ljudi. Opraštanje je stepen koji je prije stepena suzdržavanja srdžbe, jer se može desiti da čovjek i suzdrži svoj gnjev, ali da u sebi krije srdžbu i pakost.

Ali, postoji i stepen koji je iznad ovoga, o kome nas je obavijestio Uzvišeni Allah:

﴿وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾

[115] Ali Imran, 134.

"A Allah voli one koji dobra djela čine."[116]

Dobročinstvo je jedno od osobina bogobojaznih. Prenosi se predanje da je nekog od selefa iznenada i puno rasrdio njegov sluga. On namjeravaše da mu se osveti, ali mu mladić reče: "*Oni koji srdžbu savladavaju*", pa čovjek reče: "*Savladao sam srdžbu!*" Nakon toga mu mladić nastavi: "*...I ljudima praštaju...*". A čovjek reče: "*Oprostio sam ti!*" na to će mladić: "*A Allah voli one koji dobra djela čine.*" Čovjek mu na to odgovori: "*Idi, slobodan si, u ime Allaha!*"

Ovaj događaj na najljepši objašnjava način redoslijed ova tri stepena.[117]

---

[116] Ali Imran, 134.
[117] *Tafsirul-Menar*, 134-135/2.

OSOBINA BOGOBOJAZNIH JE DA NISU SAČUVANI OD GRIJEHA, OSIM VJEROVJESNIKA KOJE JE ALLAH SAČUVAO

Kada god bogobojazni učine mali grijeh, oni se povrate Allahu čineći tevbu i moleći ga za oprost, postupajući shodno naredbi Allahovog Poslanika, s.a.w.s.: *'Neka ti dobro djelo dođe poslije lošeg da bi ga prebrisalo!'*

Ovo je osobina na koju ukazuju i riječi Uzvišenog Allaha dž.š.:

﴿إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِّنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُم مُّبْصِرُونَ﴾

"Oni koji se Allaha boje, čim ih sablasan šejtanska dodirne, sjete se i odjednom dođu sebi."[118]

Ibn Kesir, Allah mu se smilovao, je rekao:

"Ovdje Uzvišeni govori o Svojim bogobojaznim robovima, koji izvršavaju ono što je On naredio i klone se onoga što je zabranio, čim ih dodirne, tj. čim ih zadesi.

Neki ovo čitaju tajf, a neki taif. Oba ova kira'eta su poznata, s tim što neki kažu da imaju

[118] El-E'araf, 201.

isto značenje, a drugi da ima razlike u njihovom značenju. Tu riječ tumače na različite načine kao: srdžba, napad, nagovor na zlo i kao bolest. Zatim, Uzvišeni kaže: *"Sjete se"*, tj. sjete se Allahove kazne i Njegove obilne nagrade, Njegovog obećanja i prijetnje, pa se odmah pokaju, vrate i obrate Allahu te kod Njega zatraže zaštitu. "I od jednom dođu sebi", tj. shvate i poprave se."[119]

Zatim Uzvišeni Allah, dž.š., spominje suprotnost ovome svojstvu bogobojaznih, pa kaže:

﴿وَإِخْوَانُهُمْ يَمُدُّونَهُمْ فِي الْغَيِّ ثُمَّ لَا يُقْصِرُونَ﴾

"...dok prijatelje šejtanove šejtani podržavaju u zabludi i oni ne dolaze sebi."[120]

[119] Ibn Kesir, *Tefsir*, 279/2.
[120] El-E'araf, 202.

NJIHOVO SVOJSTVO JE DA PODSTIČU PRAVDU, SUDE PO NJOJ, A MRŽNJA PREMA NEKOM IH NE NAVODI DA JE OSTAVE

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَلاَ يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَآنُ قَوْمٍ عَلَى أَلاَّ تَعْدِلُواْ اعْدِلُواْ هُوَ أَقْرَبُ
لِلتَّقْوَى وَاتَّقُواْ اللّهَ إِنَّ اللّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾

“Neka vas mržnja koju prema nekim ljudima nosite nikako ne navede da nepravedni budete! Pravedni budite, to je najbliže bogobojaznosti, i bojte se Allaha, jer Allah dobro zna ono što činite!“[121]

Zamahšeri veli:

“Nemoj da vas mržnja koju osjećate prema mušricima ponese, pa da ostavite pravdu i pretjerate prema njima sveteći se, i da iz svojih srca pokažete mržnju i pakost prema njima, čineći tako ono što vam nije dozvoljeno poput napada, ubijanja djece, činjenja zla ili kršenja ugovora: *“Pravedni budite, to je najbliže bogobojaznosti!“* Uzvišeni Allah vam je u ovom ajetu prvo zabranio da vas mržnja navede da nepravedno postupate. Nakon ove zabrane Uzvišeni Allah, dž.š., strogo naređuje pravednost, spominjući,

---

[121] El-Maide, 8.

nakon toga, smisao naređivanja pravde: *"To je najbliže bogobojaznosti!"* U ovom ajetu je veliko upozorenje na obaveznost pravednog ophođenja prema nevjernicima koji su Allahovi neprijatelji. Ako je ovo upozorenje izrečeno ovako snažnim stilom, kakva je onda situacija sa vjernicima koji su Allahovi prijatelji i miljenici!?"[122]

Buhari i Muslim prenose od Nu'mana ibn Bešira, r.a., da je rekao: "Moj otac mi je nešto poklonio, pa je majka rekla: 'Neću biti zadovoljna dok Allahovog Poslanika, s.a.w.s., svjedokom toga ne učiniš!' Poslanik, s.a.w.s., ga je upitao: 'A jesi li to isto poklonio ostaloj svojoj djeci?' Otac odgovori: 'Ne.' Poslanik, s.a.w.s., mu na to reče: 'Bojte se Allaha i budite pravedni prema svojoj djeci!' Moj otac se, potom, vratio i uzeo natrag svoj poklon."[123]

BOGOBOJAZNI SLIJEDE VJEROVJESNIKE I POSLANIKE I ASHABE MUHAMMEDA, S.A.W.S.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ﴾

"O vjernici, bojte se Allaha i budite s onima koji su iskreni!"[124]

---

[122] *El-Keššaf*, (612-613/1).
[123] Buhari (211/5) i Muslim (67/11).
[124] Et-Tawba, 119.

Neki učenjaci, poput Ibn Kesira i Kasimija, ovaj ajet su protumačili kao podsticanje i naredbu na iskrenost. Neki, poput Ševkanija, smatraju ispravnijim da se ovdje radi o podsticanju na slijeđenje puta iskrenih. Od Se'ida ibn Džubejra i Dahakka se prenosi da se ovdje misli na Ebu Bekra i Omera. Ibn Džerir i Kurtubi spominju oba stava i Ibn Džerir daje prednost drugome, pojašnjavajući: "Ispravno tumačenje ovog ajeta je tumačenje koje prenosimo od Nafia[125] i Dahakka. Svi pravopisi Kur'ana ukazuju da se ove riječi ovako uče i nema nijednog kira'eta koji se ovome suprotstavlja. Abdullahovo tumačenje je u ovom kira'etu ispravno."[126]

Kurtubi, pak, veli:

"U ovom ajetu je sadržana naredba za druženje sa iskrenima, nakon spominjanja trojice koje je iskrenost spasila i odvojila ih od licemjera. Postoji razilaženje na koga se odnose riječi *'iskreni vjernici'*. Pa ima onih koji kažu da se ove riječi odnose na sljedbenike Knjige koji su prihvatili vjeru, a kaže se da riječi: **"...i budite s onima koji su iskreni!"**, odnose na one koji su pošli sa Allahovim Poslanikom, s.a.w.s., a nisu

---

[125] Od Nafia se prenosi da je rekao: „Trojici koji su izostali iz bitke na Tebuku je rečeno: "O vjernici, bojte se Allaha i budite s onima koji su iskreni!" tj. Sa Muhammedom, s.a.w.s., i njegovim ashabima."

[126] *Džami'ul-bejan fi tefsiril-Kur'an*, 46/11.

ostali sa licemjerima - budite na njihovoj stazi i idite njihovim putem!

Ima stavova u kojima je izneseno da se ovdje misli na muhadžire, jer je Ebu Bekr, r.a., na dan prisjege rekao: "Allah nas je nazvao iskrenim i rekao:

﴿لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِن دِيارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلاً مِّنَ اللهِ وَرِضْوَانًا وَيَنصُرُونَ اللهَ وَرَسُولَهُ أُوْلَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ﴾

"I siromašnim muhadžirima koji su iz rodnog kraja svoga protjerani i imovine svoje lišeni, koji žele da Allahovu milost i naklonost steknu, i Allaha i Poslanika Njegova pomognu, - to su, zaista, iskreni vjernici."[127]

Zatim je vas nazvao onim koji su uspjeli:

﴿وَالَّذِينَ تَبَوَّؤُوا الدَّارَ وَالإِيمَانَ مِن قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلاَ يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُوْلَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

"I onima koji su Medinu za življenje izabrali i domom prave vjere još prije njih je učinili; oni vole one koji im se doseljavaju i u

---

[127] El-Hašr, 8.

grudima svojim nikakvu tegobu, zato što im se daje, ne osjećaju, i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno. A oni koji se čuvaju lakomosti, oni će sigurno uspjeti.“[128]

Također se kaže da su to ljudi čija su vanjština i nutrina iste. Ibn Arebi kaže: “Ove riječi su cilj i suština kojima se teži. Njime se odstranjuje licemjerstvo iz vjerovanja i protivrječnost iz djela. Onog ko posjeduje ovo svojstvo nazivamo iskrenim, kao što su to bili Ebu Bekr, Omer, Osman i ostali ashabi koji su došli nakon njih. Ebu Bekrov, r.a., tefsir ovog ajeta obuhvata sve stavove o svim svojstvima koja u njima postoje.“[129]

Nesumnjivo, svojstvo bogobojaznih je i da slijede stazu ashaba, jer su oni prvaci u ovom svojstvu, čije sljedbenike nam je Allah naredio da slijedimo. Allah je posvjedočio da su oni iskreni, a to je posvjedočio i Allahov Poslanik, s.a.w.s. Nikome nije dozvoljeno da ih optužuje i napada nečim od čega ih je Allah sačuvao. Kod njih su se javili znaci bogobojaznosti, iskrenosti i čvrstog vjerovanja.

---

128 El-Hašr, 9.

129 *Džami'u liahkamil-Kur'an*, 3128/4.

BOGOBOJAZNI OSTAVLJAJU I ONO ŠTO JE DOZVOLJENO, ČUVAJUĆI SE HARAMA I BOJEĆI SE SUMNJIVIH STVARI

Ibn Omer, r.a., je rekao:

"Čovjek neće dostići suštinu bogobojaznosti sve dok ne ostavi ono što tišti njegova prsa."[130] Ibn Hadžer, također, veli: "Cilj bogobojaznosti je da sačuva dušu od širka i loših djela i učini ga marljivim na putu dobra. Riječi: "Ono što te u prsima tišti", ukazuju da su neki vjernici dostigli vrhunac imana, a neki ne. Ibn Ebi Dunja u svojoj knjizi "Bogobojaznost" bilježi od Ebu Derda'a, r.a., riječi: "Potpuna bogobojaznost je da se bojiš Allaha tako da ostavljaš ono što smatraš halalom, bojeći se da može biti haram!"[131] Dok se od Abdullaha ibn Mes'uda, r.a., prenosi da je rekao: "Ostavi ono što ti je sumnjivo, a slijedi ono što nije!"[132]

Značenje ovog hadisa je - da ostavljaju ono u čiju dozvoljenost sumnjaju, jer je halal jasan i ne sije sumnju u srce vjernika. U tom smislu su i Poslanikove, s.a.w.s., riječi:

---

130 Prenosi ga Buhari, Tirmizi Ibn Madže i Hakim.

131 *Fethul-Bari*, 48/1.

132 Prenosi ga Nesai (230/8). Ebu Abdurrahman kaže: „Ovaj hadis je dobar!" Albani kaže: „Sened mu je vjerodostojan."

إِنَّ الْحَلَالَ بَيِّنٌ وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيِّنٌ، وَبَيْنَهُمَا مُشْتَبِهَاتٌ لاَ يَعْلَمُهُنَّ كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ. فَمَنِ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعِرْضِهِ، وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِي الْحَرَامِ

"Sve što je dozvoljeno (halal) jasno je i što je zabranjeno (haram) jasno je, a među njima ima nejasnih stvari koje mnogi ne poznaju. Ko se bude čuvao tih nejasnih stvari, taj je sačuvao svoju vjeru i čast, a onaj ko se upusti (upadne u njih), upustio se (i upao je) u ono što je zabranjeno."

Bogobojazni su oprezni sa sumnjivim stvarima i onim čija dozvoljenost nije jasno iskazana. Ko se usudi da učini sumnjivu stvar usudit će se, također, da učini i haram. U predaji, koja se prenosi u dva sahiha, stoji: "Ko ostavi ono što mu liči na grijeh, već je ostavio onaj grijeh koji mu je jasan!"

Ibn Redžeb, Allah mu se smilovao, je rekao:

"Ovdje se mora obratiti posebna pažnja na činjenicu da su u stanju kloniti se sumnjičavosti samo oni ustrajni u vjerovanju, čija djela potvrđuju njihovu bogobojaznost i pobožnost. Međutim, ko se ne kloni jasnog harama a zatim se želi sačuvati preciznih sumnjičavosti, neće u tome uspjeti. Naprotiv, za to ga treba osuditi kao što je Abdullah ibn Omer, r.a., osudio čovjeka iz Iraka koji ga je upitao o krvi komarca na odjeći klanjača da li mu to kvari namaz ili ne, pa mu je Ab-

dullah odgovorio: 'Pitaju me o krvi komarca, a oni su ubili Husejna!'[133] Čuo sam Vjerovjesnka, alejhis-selam, kako kaže o Hasanu i Husejnu: '*Oni su moji miomirisni cvjetovi dunjaluka!*'"[134]

Neko je upitao Bišra ibn Harisa o čovjeku kojem je majka naredila da se razvede od svoje žene, te on reče: "Ako je od njegovog dobročinstva prema majci preostalo još samo to, neka to učini. Međutim, ako nije tako, onda neka to ne čini."

Imam Ahmed bio je upitan o čovjeku koji kupi mahunarke i uvjetuje da mu dođe i uže kojim su one svezane. Rekao je: "Ko to pita?" Pa mu je rečeno: "Ibrahim bin Ebi Ne'im postavlja takva pitanja." Ahmed odgovori: "Ako on tako pita to je normalno. To njemu i odgovara. Međutim, takva pitanja ne treba da pitaju oni koji nisu kao on. Ovakva pitanja i priliče velikim pobožnjacima." Sam imam Ahmed je ovakvu vrstu pobožnosti upražnjavao na sebi. Jednom je poslao nekog momka da mu kupi masla. Doneseno mu je u papiru. Potom je naredio da se taj papir vrati prodavaču.

---

[133] Misli se na Poslanikovog unuka Husejna, radijallahu anhu.
[134] Buhari, 7/95.

RANI PLODOVI BOGOBOJAZNOSTI

To su:

Izlazak iz svake tegobe i opskrba odakle se i ne nada. Uzvišeni Allah, dž.š., kaže:

﴿وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَل لَّهُ مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ﴾

"...a onome koji se Allaha boji, On će izlaz naći. i opskrbit će ga odakle se i ne nada."[135]

Ibn Abbas, tumačeći Allahove riječi **"On će izlaz naći."**, kaže: "Spasit će ga od svih nedaća na Dunjaluku i Ahiretu."

Kaže se da ovo znači da će ga Allah, s onim što mu podari, uputiti na dobro.

Rebi'a ibn Hejsem je rekao:

"Dat će mu izlaz iz svakog problema i sačuvati ga kazne novotara. Opskrbit će ga tajno odakle se i ne nada." Kaže se: "Ko se u sticanju nafake bude bojao Allaha, ne prekidajući veze, Allah će mu dati vještinu!"

Omer ibn Osman es-Sadefi je rekao:

"Ko se boji Allaha neka stane kod Njegovih granica i neka se čuva grijeha. Iz harama će izaći u halal, iz tjeskobe u širinu, iz vatre u Džennet. Allah će ga opskrbiti odakle ni ne oče-

---

[135] Et-Talak, 2-3.

kuje, niti se nada." Ibn Ujejne je rekao: "To je berićet u imetku!"[136]

OLAKŠANJE U SVIM STVARIMA

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَل لَّهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا﴾

"A onome ko se Allah boji, On će sve što mu treba učiniti dostupnim."[137]

Mukatil kaže:

"Onaj ko se Allaha bude bojao u ostavljanju grijeha, Allah će mu olakšati sprovođenje pokornosti."[138]

Sejjid Kutb, Allah mu se smilovao, je rekao:

"Dostupnost stvari krajnji je cilj kojem se nada čovjek. Velika je blagodat da Allah učini dostupnim stvari nekom od Svojih robova. Pa neće imati muke, ni tegobe, ni teškoće, ni tjeskobe. Uzima stvari sa lahkoćom u svom osjećanju i procjeni, dostiže ih lahko u svom kretanju i djelovanju, zadovoljan je sa njima s lahkoćom u njihovom efektu i rezultatu, i živi u prijatnoj lahkoći i dobroti, sve do susreta sa Allahom."[139]

---

136 *Džami'uli- ahkamil-Kur'an*, 6639/8.
137 Et-Talak, 4.
138 *Džami'uli- ahkamil-Kur'an*, 6644/8.
139 *Fi zilalil-Kur'an*, str. 3602/6.

OLAKŠANJE U STICANJU KORISNOG ZNANJA

Uzvišeni Allah, dž.š., je rekao:

﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ وَيُعَلِّمُكُمُ اللَّهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾

"I bojte se Allaha, - Allah vas uči, i Allah sve zna."[140]

Muhammed Rešid Rida je rekao:

"Bojte se Allaha u svemu onome što vam je naredio i zabranio. On će vas podučiti onome u čemu vam je korist, spas u imetku i jačanju veza. Da vas On nije uputio, vi to ne biste znali. On, Slavljeni, poznaje svaku stvar. Kada propiše nešto, onda to propiše sa dubokim poznavanjem štetnih i korisnih uzroka u tome. Riječ uzvišenosti (Allah) je ponovio radi upotpunjenja opomene i jačine uticaja."

Bejdavi veli:

"Riječ *'Allah'* ponavlja se u sve tri rečenice zbog njihove neovisnosti. U prvoj rečenici je podsticaj na bogobojaznost, u drugoj je obećanje blagodati, a u trećoj je veličanje Allaha."

---

[140] El-Bekare, 282.

ALLAH IM DAJE SVJETLO BASIRETA

Uzvišeni Allah kaže:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ إِن تَتَّقُواْ اللّهَ يَجْعَل لَّكُمْ فُرْقَاناً﴾

"O vjernici, ako se budete Allaha bojali, On će vam sposobnost darovati pa ćete istinu od neistine moći rastaviti."[141]

Muhammed Rešid Rida kaže:

"Riječ *'furkan'*, spomenuta u ovom ajetu, u jeziku označava *zoru koja razdvaja noć i dan*. Kur'an je nazvan imenom *Furkan,* jer on odvaja istinu od neistine. Bogobojaznost u svim stvarima bogobojaznom daje svjetlo kojima je sposoban razlučiti čak i sitne sumnjive stvari koje ne poznaje veliki broj ljudi. Bogobojaznost mu daje posebno znanje, kojem, bez bogobojaznosti, ne bi mogao biti upućen. Ovo nije znanje koje se odnosi na komentar temelja i sporednih propisa. To je znanje koje donosi samo bogobojaznost. To je izraz koji označava postupke djelovanja i ostavljanja na osnovu stečenog znanja. Znanjc koje je osnova i uzrok bogobojaznosti dolazi sa učenjem - kako stoji u jednom hadisu:

---

[141] El-Enfal, 29.

“NAUKA JE U UČENJU!“[142]

Bogobojaznost je djelo koje opstoji na znanju, a ovo znanje mora biti naučeno. Moraš znati da je uzrok povećanja znanja rad na njemu.“[143]

LJUBAV UZVIŠENOG ALLAHA, MELEKA I PRIHVAĆENOST KOD LJUDI

Uzvišeni Allah kaže:

﴿بَلَى مَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ وَاتَّقَى فَإِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ﴾

“A jest! Samo onoga ko obavezu svoju ispuni i grijeha se kloni Allah voli.“[144]

Ebu Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.w.s., rekao:

إذَا أَحَبَّ اللَّهُ عَبْداً نَادَى جِبْرِيلَ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ فُلاَناً فَأَحِبَّهُ فَيُحِبُّهُ جِبْرِيلُ فَيُنَادِي جِبْرِيلُ فِي أَهْلِ السَّمَاءِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ فُلاَناً فَأَحِبُّوهُ فَيُحِبُّهُ أَهْلُ السَّمَاءِ ثُمَّ يُوضَعُ لَهُ الْقَبُولُ فِي أَهْلِ الأَرْضِ.

“Kada Allah zavoli čovjeka, pozove Džibrila (i kaže mu): "Allah je zavolio toga čovjeka, pa ga voli i ti". Kada ga Džibril zavo-

142 Bilježe ga Ebu Asim i Taberani s dobrim senedom.
143 *El-Menar* 129-131.
144 Ali Imran, 76.

li, pozove stanovnike neba: "Doista je Allah zavolio toga čovjeka, pa ga volite i vi". Kada ga zavole stanovnici neba, bude i prihvaćen kod stanovnika Zemlje.“[145]

Ebu Derda je pisao Muselemi ibn Halidu:

“Es-selamu alejkum!

Kada čovjek radi pokoravajući se Allahu, Allah ga zavoli, pa kada ga Allah zavoli, omili ga i Svojim robovima.“

Herem ibn Hajjan je rekao:

“Nijedan čovjek neće svoje srce okrenuti ka Allahu, a da Allah ne okrene ka njemu srca vjernika, pa ga oni zavole!“

Uzvišeni Allah je obećao vjernicima, koji čine dobra djela, da će ih obasuti ovom ljubavlju, pa u Kur'anu kaže:

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا﴾

“One koji su vjerovali i dobra djela čini-li, Milostivi će sigurno voljenim učiniti.“[146]

---

[145] Buhari, *Sahih*: Edeb/41, 7/83; Muslim, *Sahih*: El-Birr/48, h. 157, 4/2030 i Imam Malik, *Muveta'*: O onima koji se vole radi Allaha, h. 1733, str. 679.

[146] Merjem, 96.

ALLAHOVA POMOĆ, PODRŠKA I POTPORA

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَاتَّقُواْ اللّهَ وَاعْلَمُواْ أَنَّ اللّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ﴾

"Allaha se bojte, i znajte da je Allah na strani onih koji se grijeha klone."[147]

"*Allah je na strani onih koji se grijeha klone*", tj. Allah pomaže i daje podršku svojim vjerovjesnicima i bogobojaznim i strpljivim robovima.

Ibn Redžeb, Allah mu se smilovao, je rekao:

"Ovo prisustvo je posebno za bogobojazne i nije opšte koje je spomenuto u ajetu:

﴿وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنتُمْ﴾

"On je s vama gdje god bili."[148]

I u ajetu:

﴿يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلاَ يَسْتَخْفُونَ مِنَ اللّهِ وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لاَ يَرْضَى مِنَ الْقَوْلِ﴾

[147] El-Bekare, 194.
[148] El-Hadid, 4.

“Oni se kriju od ljudi, ali se ne mogu sakriti od Allaha, a On je s njima i kad noću smišljaju riječi kojima On nije zadovoljan.“[149]

Ovo je posebno prisustvo koje garantuje pomoć, potporu, čuvanje i pažnju kao što je Uzvišeni, obraćajući se Musau, a.s., i Harunu, a.s., rekao:

﴿قَالَ لاَ تَخَافَا إِنَّنِي مَعَكُمَا أَسْمَعُ وَأَرَى﴾

“Ne bojte se! – reče On - Ja sam s vama, Ja sve čujem i vidim.“[150]

Opšte prisustvo zahtjeva od čovjeka strah i svjesnost Allahove dž.š., kontrole kao i obazrivost. Posebno prisustvo unosi u ljudsko srce osjećaj Allahovog prijateljstva i sigurnost u Njegovu pomoć i podršku. Katade kaže:

“Ko se Allaha bude bojao Allah će biti uz njega. Uz koga Allah bude uz njega će biti odred koji ne može biti poražen, čuvar koji ne spava i upućivač koji ne odvodi u zabludu.“

Neki iz selefa su pisali svojoj braći:

“Ako Allah bude uz tebe, ko će te uplašiti?! A ako Allah bude protiv tebe ko će ti nadu uliti!?“

---

[149] En-Nisa, 108.
[150] *Nurul-iktibas*, 41.

BERIĆET SA NEBESA I IZ ZEMLJE

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُواْ وَاتَّقَواْ لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاء وَالأَرْضِ﴾

"A da su stanovnici sela i gradova vjerovali i grijeha se klonili, Mi bismo im blagoslove i s neba i iz zemlje slali."

Kasimi, Allah mu se smilovao, je rekao: **"A da su stanovnici sela i gradova"**, tj. uništenih sela i gradova **"vjerovali"**, tj. vjerovali u Allaha i Njegove poslanike, **"grijeha se klonili"**, tj. klonili se nevjerstva i neposlušnosti, **"Mi bismo im blagoslove i s neba i iz zemlje slali"**, tj. obasuli bismo ih dobrom i olakšali im sa svake strane kazne koje su ih pogađale sa nebesa i iz zemlje."[151]

Na ovo ukazuju i riječi Uzvišenog Allaha:

﴿وَأَلَّوِ اسْتَقَامُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقَيْنَاهُم مَّاء غَدَقًا﴾

"A da se pravog puta drže, Mi bismo ih vodom obilnom pojili."

Ibn Kajjim, Allah mu se smilovao, kaže:

---

[151] *Mehasinut-te'wil*, 221/7.

“Kada Allah odluči da očisti Zemlju od nasilnika, tiranina, varalica i grješnika, On će iz poroda Njegovog Poslanika, s.a.w.s., izvesti čovjeka koji će raširiti pravdu, kao što je bila raširena nepravda. Mesih ćc iskorijeniti jevreje i kršćane i uspostavit će vjeru koju je Allah preko Svoga Poslanika, s.a.w.s., dostavio. Zemlja će ponovo biti blagorodna. Ljudi će tada moći jesti nar i ispod njegove kore se zakloniti od Sunca. Grozd grožđa će napuniti breme kamile. Mlijeko jedne deve će biti dovoljno za veliku grupu ljudi. Znači, kada se Zemlja očisti od zlodjela i grijeha, na njoj se javljaju berićeti koji su bili zatrpani grijesima i kufrom.“[152]

Pogledaj u berićete bogobojaznosti! Znaj da je malo berićeta, slabi plodovi i veliki broj propadanja i bolesti, rezultat slabljenja bogobojaznosti i uvećanja grijeha, kao što Uzvišeni Allah u Svojoj knjizi kaže:

﴿ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ لِيُذِيقَهُم
بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾

“Zbog onoga što ljudi rade pojavio se metež i na kopnu i na moru, da im On da da iskuse kaznu zbog onoga što rade, ne bi li se popravili.“[153]

152 *El-Dževabul-kafi*, 67.
153 Er-Rum, 41.

RADOSNE VIJESTI KOJE SE OGLEDAJU U DOBRIM SNOVIMA I POHVALAMA I LJUBAVI LJUDI

Uzvišeni Allah, dž.š., u Svojoj Knjizi kaže:

﴿أَلا إِنَّ أَوْلِيَاء اللّهِ لاَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَ الَّذِينَ آمَنُواْ وَكَانُواْ يَتَّقُونَ لَهُمُ الْبُشْرَى فِي الْحَياةِ الدُّنْيَا وَفِي الآخِرَةِ﴾

"I neka se ničega ne boje i ni za čim neka ne tuguju Allahovi štićenici - oni koji budu vjerovali i koji se budu Allaha bojali, za njih su dobre vijesti i na ovom i na onom svijetu, - Allahove riječi niko ne može izmijeniti – to će, zaista, velik uspjeh biti."[154]

Zamahšeri, Allah mu se smilovao, je rekao:

"Dobre vijesti koje Uzvišeni spominje u ovom ajetu je ono čime je Uzvišeni Allah obradovao bogobojazne vjernike na više mjesta u Svojoj Knjizi i ono što se prenosi od Allahovog Poslanika, s.a.w.s.:

"To su lijepi snovi koje će vjernik vidjeti ili koji će mu biti pokazani!"[155]

---

154 Junus, 62/64.

155 Prenosi ga Tirmizi (128/9) u poglavlju o snovima i kaže: „Ovaj hadis je hasen". Prenosi ga i Malik u *Muvetti*

Od Poslanika, s.a.w.s., se, također, prenosi da je rekao:

"Period vjerovjesništva je završen, ali su ostale radosne vijesti"[156]

Kaže se da su te radosne vijesti ljubav ljudi prema njemu i lijepo sjećanje.

Od Ebu Zerra, r.a., se prenosi da je upitao Allahovog Poslanika, s.a.w.s., o čovjeku koji nešto uradi radi Allaha, pa ga vole ljudi, pa je Poslanik, s.a.w.s., rekao:

"To su ubrzane radosti vjernika!"[157]

Ata' kaže:

"Njima slijede radosne vijesti na smrtnom času kada im dolaze meleki sa Allahovom milošću:

﴿تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلاَئِكَةُ أَلاَّ تَخَافُوا وَلاَ تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ﴾

"....dolaze meleki: 'Ne bojte se i ne žalostite se, i radujte se Džennetu; radosne vijesti koje ih očekuju na budućem svijetu je to što će im meleki pristizati donoseći im radosne vijesti o uspjehu i počastima; bjelina njihovih lica koju

---

(958/2) u poglavlju o snovima i Hakim (391/4) smatrajući ga vjerodostojnim, a sa njime se slaže i Zehebi.

156 Prenosi ga Buhari (375/12) u poglavlju o tumačenju snova i Tirmizi (127/9) u poglavlju o snovima.

157 Prenosi ga Muslim (189/16) u Dobročinstvu, Ahmed (157, 168/5) i Ibn Madže (4225) u *Zuhdu*.

će vidjeti i dolazak i čitanje njihovih knjiga sa njihove desne strane.“[158]

ZAŠTITA OD SPLETKI I ZAMKI NEPRIJATELJA

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿وَإِن تَصْبِرُواْ وَتَتَّقُواْ لاَ يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا إِنَّ اللهَ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ﴾

“I ako budete trpjeli i ono što vam se zabranjuje – izbjegavali, njihovo lukavstvo vam neće nimalo nauditi. Allah, zaista, dobro zna ono što oni rade.“[159]

Ibn Kesir, Allah mu se smilovao, je rekao:

“Allah, dž.š., će ih zaštiti od zla zločinaca i zamki spletkaroša, sa strpljenjem, bogobojaznošću i oslanjanjem na Allaha koji vlada njihovim neprijateljima. Njihova snaga i moć su kod Allaha. Ono što On hoće to biva, a ono što On neće ne može ni biti!“[160]

Zamahšeri, Allah mu se smilovao, je rekao:

“Ako se strpite na njihovom neprijateljstvu i izbjegavanju prijateljevanja koje vam je zabranjeno, ili ako se strpite na obavezama vjere i bo-

---

[158] *El-Keššaf,* 356/2.
[159] Ali Imran, 120.
[160] *Tefsirul-Kur'anil-azim*, 329/1.

jite se Allaha u izbjegavanju zabrana, bit ćete pod Allahovom zaštitom i neće vam nauditi njihove spletke.“

Ovo je uputstvo i podučavanje od Allaha da se ljudi pomognu saburom i bogobojaznošću protiv zamki neprijatelja.“[161]

ČUVANJE NEJAKOG POTOMSTVA

﴿وَلْيَخْشَ الَّذِينَ لَوْ تَرَكُوا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَّةً ضِعَافًا خَافُوا عَلَيْهِمْ
فَلْيَتَّقُوا اللَّهَ وَلْيَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا﴾

“I neka se pribojavaju, kao kad bi sami iza sebe ostavili nejaku djecu za koju strahuju, i neka se boje Allaha i neka govore istinu.“[162]

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَأَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ وَكَانَ تَحْتَهُ كَنزٌ
لَّهُمَا وَكَانَ أَبُوهُمَا صَالِحًا﴾

“...a što se onoga zida tiče - on je dvojice dječaka, siročadi iz grada, a pod njim je zakopano njihovo blago. Otac njihov je bio dobar čovjek.“[163]

---

161 *El-Keššaf*, 356/2.
162 En-Nisa, 9.
163 El-Kehf, 82.

Ova dva mladića su sačuvana zbog dobrote njihovog oca u njihovom odgoju i izdržavanju.[164]

Mahmud ibn Munkedir, Allah mu se smilovao, je rekao:

"Zbog dobrog čovjeka Uzvišeni Allah dž.š., čuva njegovu djecu, unučad, mjesto u kojem živi i njegovu okolicu. Oni su neprestano u Allahovoj zaštiti."

Ibn Musejjeb je svome sinu rekao:

"O moj sinko, ja produžim namaz radi tebe nadajući se da ću te tako čuvati!". A zatim je proučio Allahove riječi:

﴿وَكَانَ أَبُوهُمَا صَالِحًا﴾

"Otac njihov je bio dobar čovjek."[165]

---

[164] *El-Keššaf*, 624/1.

[165] El-Kehf, 82.

PRIHVATANJE DJELA KOJA UZROKUJU SREĆU LJUDI NA DUNJALUKU I AHIRETU

Uzvišeni Allah dž.š., kaže:

﴿قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ﴾

'Allah prima samo od onih koji su dobri' – reče onaj.[166]

Zamahšeri, Allah mu se smilovao, je rekao:

"Nakon što jednom Ademovom sinu nije primljen kurban zavist ga je navela da zaprijeti svome bratu ubistvom, a ovaj mu odgovori: "Došao sam radi tvoje duše, nemoj sa nje otkloniti odjeću bogobojaznosti, nisam došao zbog sebe. 'Zašto ćeš me ubiti? Šta je sa tobom, pa ne podstičeš svoju dušu na bogobojaznost koja je uzrok prihvatanja kurbana?"" Odgovorio mu je mudrim i sadržajnim odgovorom u kome je dokaz da Uzvišeni Allah prima pokornost samo od bogobojaznog vjernika."

Prenosi se da je Amir ibn Abdullah zaplakao kada mu je došao smrtni čas, pa mu je rečeno:

"Šta te je rasplakalo, a bio si takav i takav?" On odgovori: "Čujem Allahove riječi:

---

166 El-Maide, 27.

﴿إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ﴾

'Allah prima samo od onih koji su dobri'[167]

Neki učenjaci selefa su govorili:

"Kada bih znao da mi je primljena jedna sedžda u noćnom i jedna u dnevnom namazu, poželio bih smrt." [168]

Uzvišeni Allah kaže:

﴿إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ﴾

'Allah prima samo od onih koji su dobri'[169]

UZROK SPASA OD DUNJALUČKE KAZNE

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَمَى عَلَى الْهُدَى فَأَخَذَتْهُمْ صَاعِقَةُ الْعَذَابِ الْهُونِ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ وَنَجَّيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ﴾

"I Semudu smo na pravi put ukazivali, ali njima je bila milija sljepoća od pravog puta, pa ih je stigla sramna kazna od munje,

---

[167] El-Maide, 27.
[168] *El-Keššaf*, 624/1.
[169] El-Maide, 27.

prema onome kako su zaslužili, a one koji su vjerovali i Allaha se bojali - Mi smo spasili.“[170]

Ibn Kesir, Allah mu se smilovao, kaže da ajet: **“I Semudu smo na pravi put ukazivali“**, znači: “Mi smo njima objasnili istinu jezikom njihovog vjerovjesnika Saliha, a.s., ali su mu se oni suprotstavili, u laž ga utjerali i zaklali devu koju je Allah poslao kao znak i dokaz iskrenosti njihovog vjerovjesnika. **“Pa ih je stigla munja sramne kazne“**, tj. poslao im je Allah krik – potres, poniženje, prezir i kaznu. **“Prema onom kako su zaslužili“**, tj. zbog njihovog utjerivanja u laž i negiranja. **“A one koji su vjerovali i Allaha se bojali, Mi smo spasili“**, tj. nije ih loše snašlo, niti ih je snašla kazna, nego ih je Allah dž.š., sačuvao zajedno sa njihovim poslanikom Salihom, a.s., zbog njihova vjerovanja i bogobojaznosti prema Allahu!“[171] Ovo isto kažu i: Ibn Abbas, r.a., Ebu Alije, Se'id ibn Džubejr, Katade, Sudi i Ibn Zejd.

---

[170] Fussilet, 17-18.

[171] *Tefsirul-Kur'anil-azim*, 95/4.

POČASTI, DOSTOJANSTVO, CIJENJEN MORAL I LIJEPA SPOZNAJA KOJU ALLAH DŽ.Š., DAJE BOGOBOJAZNIMA

Kaže Ibn Redžeb:

"Od onoga što podstiče na dostojanstvo Ahireta, nije sposobnost čovjeka, već je jedna od Allahovih blagodati i Njegova milost, čemu On podučava Svoje robove koji su Ga spoznali i koji su skromni u imetku i ugledu, i od onoga što im je Allah dao na dunjaluku od dostojanstva bogobojaznosti, i ljepote morala u vanjštini i slasti spoznaje, vjerovanja i pokornosti u unutrašnjosti. To je lijep i prijatan život koji je Allah obećao onim muškarcima i ženama koji budu vjerovali i dobra djela činili. Ovaj prijatan život nisu okusili ni kraljevi na dunjaluku, niti prvaci i dostojanstvenici."

Hadžadž bin Ertat je govorio:

"Ubila me je ljubav prema dostojanstvu!" Sevar mu je odgovrio: "Da si bio bogobojazan, bio bi i dostojanstven!" U ovom značenju su i riječi:

Doista je bogobojaznost dostojanstvo i čast
A tvoja ljubav prema dunjaluku je poniženje i bolest.

Salih El-Badži je rekao:

"Pokornost je vlast. Onaj ko je pokoran Allahu – vladar je koji upravlja ostalim vladarima. Zar ne vidiš veličinu u njihovim prsima? Kada

im nešto kaže - oni prihvate, kada naredi - oni se pokore." Također veli: "Onaj ko uljepša svoju službu Njemu i bude obasut Njegovom ljubavlju, zaslužuje da mu se silnici pokore i poštuju ga, zbog veličine njegovih prsa i njegovom poštovanju prema Uzvišenome koje stoji u Njegovom srcu. Svako dobro iskrenim robovima je od Allaha Njegovim."

JEDAN TRUN IBADETA BOGOBOJAZNOG BOLJI JE OD BRDA IBADETA ONOGA KO JE SAMOOBMANJEN

Ebu Derda, r.a., je rekao:

"Kako je divan san oštroumnih i njihova priroda! Njime su potrli naprasitost svojih poroka i nedostataka. Jedan atom ibadeta bogobojaznog, vrijedniji je od brda ibadeta samouvjerenog."

Ovo je dragulj govora i dokaz savršenog razumijevanja islama od ashaba, te njihove superiornosti i prednosti nad svim ostalima koji su došli poslije njih, u dobrim stvarima.

Znaj da se čovjek u stupnjevima prema Allahu penje svojim srcem a ne tijelom, i da je istinska bogobojaznost bogobojaznost duše a ne tjelesnih organa. Oštrouman prelazi područja zdravom odlučnošću, plemenitom ambicijom, čistom nakanom i ispravnim nijjetom uz malo djela, duplo više nego što to prelazi besposleni uz veliki napor i težak put. Odlučnost i ljubav otklanjaju tegobe, put ka napretku i put ka Alla-

hu, čine lakšim. Čovjek sa ambicijom i iskrenom željom, odlučnošću i svojim mirovanjem, nadmašuje onoga ko za više stepena radi od njega ali ne posjeduje ove osobine.

Ako se njihova odlučnost i ambicioznost izjednače, onda će ga preteći onaj ko ima i djelo.[172] Djela onoga ko ih čini se vrjednuju shodno vjerovanju i bogobojaznosti prema Allahu. Dva čovjeka mogu klanjati jedan do drugog u istom safu, za istim imamom, u isto vrijeme početi i završiti namaz, ali razlika između njihovih namaza može biti kao između nebesa i zemlje. Koliko je samo onih koji noću klanjaju a nesrećnici su, i onih koji noću spavaju, a Allah im se smilovao! Srce onoga ko u noći stoji može biti uprljano, a srce onoga ko spava očišćeno!

DOCNIJI PLODOVI BOGOBOJAZNOSTI

Opraštanje grijeha, kao uzrok spasa od Vatre i povećanja nagrade, te kao uzrok uspjeha u Džennetu

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ذَٰلِكَ أَمْرُ اللَّهِ أَنزَلَهُ إِلَيْكُمْ وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُعْظِمْ لَهُ أَجْرًا﴾

---

[172] Ibn Kajjim, *Fewa'id*, str. 186-187.

“To su, eto, Allahovi propisi, koje vam On objavljuje. A onome ko se bude Allaha bojao – On će preko ružnih postupaka njegovih preći i još mu veliku nagradu dati.“[173]

Ibn Kesir, Allah mu se smilovao, je rekao:

"Od njih će biti odstranjeni grijesi, i bit će obilno nagrađeni i za lahko djelo."[174]

Ibn Džerir, Allah mu se smilovao, je rekao:

"Onaj ko bude strahovao od Allaha i Njega se bojao ostavljajući grijehe i izvršavajući naredbe, Allah će od njega otkloniti grijehe i loša djela, “*i povećat će mu nagradu"*, zbog tog njegovog djela i bogobojaznosti, obasut će ga, dakle, obilnom nagradom. A uvećanje Njegove nagrade je i to što će ga uvesti u Džennet i u njemu ga vječno nastaniti."[175]

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَكَفَّرْنَا عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأَدْخَلْنَاهُمْ جَنَّاتِ النَّعِيمِ﴾

“A da sljedbenici Knjige vjeruju i grijeha se čuvaju, Mi bismo prešli preko ružnih

---

[173] Talak, 5.

[174] *Tefsirul-Kur'anil-azim*, 382/4.

[175] *Džami'ul-bejab fi tefsiril-Kur'an*, 93/12.

postupaka njihovih i sigurni bismo ih uveli u džennetske bašče uživanja.“[176]

Iz vatre će izaći, nakon što u nju uđu, samo bogobojazni. Uzvišeni, također, veli:

﴿وَإِن مِّنكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ حَتْمًا مَّقْضِيًّا ثُمَّ نُنَجِّي
الَّذِينَ اتَّقَوا وَّنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثِيًّا﴾

“I svaki od vas će do njega stići! Gospodar tvoj se sigurno tako obavezao! Zatim ćemo one koji su se grijeha klonili spasiti, a nevjernike ćemo da u njemu na koljenima kleče ostaviti.“[177]

NA SUDNJEM DANU BIT ĆE UZDIGNUTI NAD STVORENJIMA

Uzvišeni Allah kaže:

﴿زُيِّنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَيَسْخَرُونَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا
وَالَّذِينَ اتَّقَوْا فَوْقَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَن يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾

“Nevjernicima se život na ovom svijetu čini lijepim i oni se rugaju onima koji vjeruju. A oni koji su se Allaha bojali i grijeha klonili

[176] El-Maide, 65.
[177] Merjem, 71-72.

na Sudnjem danu bit će iznad. – A Allah daje u obilju onome kome On hoće, bez računa.“[178]

Ragib je rekao:

"Allahove riječi: **“A oni koji su se Allah bojali i grijeha klonili, na Sudnjem danu bit će iznad“** imaju dva značenja: prvo - stanje vjernika na Sudnjem danu bit će uzvišenije od stanja nevjernika na Dunjaluku; drugo - vjernici će na Sudnjem danu biti u „sobama“, a nevjernici na rubu paklene jame.[179]

NASLIJEDIT ĆE DŽENNET JER SU ONI NAJZASLUŽNIJI I ON JE PRIPREMLJEN ZA BOGOBOJAZNE

Uzvišeni Allah kaže:

﴿تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي نُورِثُ مِنْ عِبَادِنَا مَن كَانَ تَقِيًّا﴾

“Dat ćemo da takav Džennet naslijedi onaj od robova Naših koji se bude grijeha klonio.“[180]

Oni su zakonski nasljednici Allahovog Dženneta. Zamahšeri, Allah mu se smilovao, je rekao: "Oni će naslijediti Džennet isto onako ka-

---

178 El-Bekare, 212.
179 *Mehasinutte'wil*, 185.
180 Merjem, 63.

ko nasljednik nasljeđuje imetak svojih predaka. Bogobojazni će na Sudnjem danu sresti svoga Gospodara, a njihova djela bit će prekinuta; ostat će im samo plodovi, a to je Džennet. Kada ih Uzvišeni uvede u Džennet, ostavit će ga bogobojaznima, kao što imetak bude naslijeđen nakon smrti vlasnika.Kaže se da će oni naslijediti kuće u Džennetu koje su bile pripremljene za stanovnike Vatre – a koje bi, inače, bile njihove da su na dunjaluku bili Allahu pokorni!"[181]

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَسَارِعُواْ إِلَى مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ﴾

"I nastojte da zaslužite oprost Gospodara svoga, i Džennet prostran kao nebesa i Zemlja, pripremljen za one koji se Allaha boje."[182]

Uzvišeni Allah, također, kaže:

﴿إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ عِندَ رَبِّهِمْ جَنَّاتِ النَّعِيمِ﴾

---

[181] *El-Keššaf*, 28/3.
[182] Ali Imran, 133.

“Za one koji se budu bojali Allaha, bit će, zaista, Dženneti uživanja u Gospodara njihova.“[183]

KA DŽENNETU NEĆE IĆI PJEŠICE, VEĆ JAŠUĆI

Uz to, Uzvišeni Allah će im, kao ugodnost i naknadu za uloženi trud, primaći Džennet:

﴿وَأُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ غَيْرَ بَعِيدٍ﴾

“A Džennet će biti primaknut čestitima, neće biti ni od jednog daleko.”[184]

Uzvišeni kaže:

﴿يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمَنِ وَفْدًا﴾

“Onoga Dana kada čestite kao uzvanike pred Milostivim sakupimo.“[185]

Ibn Kesir, Allah mu se smilovao, je rekao: "Uzvišeni govori o Svojim bliskim pobožnim robovima koji su Ga se na dunjaluku bojali, koji su slijedili Njegove poslanike i smatrali istinom ono o čemu su ih obavještavali, pokoravali im se u naređenjima a izbjegavali ono što su im zabra-

183 El-Kalem, 34.
184 Kaf, 31.
185 Merjem, 85.

njivali. Allah će ih sakupiti na Sudnjem danu kao Svoje uzvanike, koji će Mu stizati na izvanrednim svjetlosnim (ahiretskim) vozilima. *'El-vefd'* se kaže za one koji stižu na jahalicama. Dolazit će u najbolja mjesta prijema, u kuću Njegove časti i zadovoljstva."[186]

Zamahšeri kaže: "Bogobojazni su u ovom ajetu spomenuti riječima poštovanja. Okupit će se svome Gospodaru koji ih je obasuo Svojom milošću i uzdigao ih Svojim zadovoljstvom i počastima, kao što se delegacija okuplja kod kraljeva koji ih iščekuju sa počastima.

Od Alije se prenosi da je rekao: "Tako mi Allaha, neće se okupiti pješice, već jašući na kamilama čija će sjedla biti od zlata i na plemenitim konjima čija će sedla biti od dragulja."[187]

---

[186] *Tefsirul-Kur'anil-azim*, 137/3.

[187] *El-Keššaf*, 42/3. predaju od Alije bilježi Ibn Ebi Šejbe i Abdullah ibn Ahmed u dodatku Ahmedovog Musneda, Taberi, Ibn Ebi Hatim preko Abdurrahmana ibn Ishaka ibn Nu'mana ibn Sa'da ibn Alija. Bilježi je i Ebu Davud kao merfu' predaju u ovom obliku, a i Ibn Adi je prenosi od Ibn Abbasa.

ONI NEĆE UĆI NA NAJNIŽE STEPENE DŽENNETA, VEĆ ĆE ZAUZETI NAJUZVIŠENIJE

Uzvišeni Allah kaže:

﴿إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا﴾

"A onima koji su se Allaha bojali - želje će se ostvariti."[188]

Uzvišeni kaže:

﴿هَذَا ذِكْرٌ وَإِنَّ لِلْمُتَّقِينَ لَحُسْنَ مَآبٍ﴾

"Ovo je lijep spomen! A one koji se grijeha budu klonili - čeka divno prebivalište."[189]

Uzvišeni, također, kaže:

﴿جَنَّاتِ عَدْنٍ مُّفَتَّحَةً لَّهُمُ الْأَبْوَابُ مُتَّكِئِينَ فِيهَا يَدْعُونَ فِيهَا بِفَاكِهَةٍ كَثِيرَةٍ وَشَرَابٍ وَعِندَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ أَتْرَابٌ هَذَا مَا تُوعَدُونَ لِيَوْمِ الْحِسَابِ إِنَّ هَذَا لَرِزْقُنَا مَا لَهُ مِن نَّفَادٍ﴾

"Edenski vrtovi - čije će kapije biti za njih otvorene, u kojima će se odmarati, i raz-

---

[188] En-Nebe'e, 31.
[189] Sad, 49.

novrsno voće i piće tražiti. Pored njih bit će hurije istih godina, koje će preda se gledati. - 'To je ono što vam se obećava za Dan u kome će se račun polagati; to će, doista, blagodat Naša biti, koja nikada neće prestajati!'"[190]

Uzvišeni Allah je u sljedećem ajetu objasnio da će oni koji su ga se bojali na dunjaluku biti u Njegovoj blizini:

﴿إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهَرٍ فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِندَ مَلِيكٍ مُّقْتَدِرٍ﴾

"Oni koji su se Allaha bojali bit će u džennetskim baščama i pored rijeka na mjestu kod Vladara Svemoćnoga."[191]

Kurtubi je rekao:

"... bit će u džennetskim baščama – na 'mjestu istine' gdje se neće govoriti besmislice i gdje se neće griješiti 'kod Vladara Svemoćnoga" – koji je moćan da uradi ono što hoće. Prijedlog "kod" označava blizinu, ugled, renome, stepen, počast i rang."[192]

Zamahšeri je rekao: "Na mjestu zadovoljstva, na mjestu istine - kod Vladara moćnoga, bliski Vladaru moćnome da naredi. Sve stvari su pod Njegovom vlašću i moći. Ima li časnijeg ste-

---

[190] Sad, 50-54.
[191] El-Kamer, 54-55.
[192] *Džami'u liahkamil-Kur'an*, 6320/7.

pena od toga? Ima li počasti poput ove koja donosi potpunu sreću i zadovoljstvo?!"[193]

Ovo nije čudno jer je Uzvišeni Allah bogobojaznima darivao sva dobra i blagodati Ahireta. Kaže Uzvišeni Allah:

﴿وَزُخْرُفًا وَإِن كُلُّ ذَلِكَ لَمَّا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالآخِرَةُ عِندَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ﴾

"I ukrase od zlata bismo im dali, jer sve je to samo uživanje u životu na ovom svijetu, a onaj svijet u Gospodara tvoga bit će za one koji budu Njegova naređenja izvršavali, a Njegovih zabrana se klonili."[194]

Uzvišeni kaže:

﴿تِلْكَ الدَّارُ الآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لاَ يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الأَرْضِ وَلاَ فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ﴾

"Taj drugi svijet dat ćemo onima koji ne žele da se na Zemlji ohole i da nered čine, a oni koji se Allaha boje čeka srećan kraj."[195]

Opisujući njihove kuće, Uzvišeni kaže:

---

[193] *El- Keššaf*, 442/4.
[194] Ez-Zuhruf, 35.
[195] El-Kasas, 83.

﴿وَقِيلَ لِلَّذِينَ اتَّقَوْاْ مَاذَا أَنزَلَ رَبُّكُمْ قَالُواْ خَيْرًا لِّلَّذِينَ أَحْسَنُواْ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَلَدَارُ الآخِرَةِ خَيْرٌ وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ﴾

“A onima koji su se Allaha bojali reći će se: 'Šta je objavljivao Gospodar vaš?' – 'Dobro!' – odgovorit će. Oni koji čine dobra djela imat će još na ovom svijetu lijepu nagradu, a onaj svijet je, sigurno, još bolji. O kako će boravište onih koji su se Allaha bojali – divno biti.“[196]

Oni koji su bogobojazni voljet će se međusobno onoga dana kada svako prijateljstvo i ljubav postanu neprijateljstvo i tegoba.

Uzvišeni Allah kaže:

﴿الأَخِلاَّءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلاَّ الْمُتَّقِينَ﴾

Tog Dana će oni koji su jedni drugima bili prijatelji postati neprijatelji, samo to neće biti oni koji su se Allaha bojali i grijeha klonili.[197]

Zamahšeri je, u vezi s tim, rekao:

"Toga dana će se prekinut svaka ljubav koja nije bila radi Allaha i prerast će u neprijateljstvo i mržnju. Ostat će samo ljubav prijatelja koji su se voljeli Allaha radi. Ona će opstati i čak se

---

196 En-Nahl, 30.
197 Ez-Zuhruf, 67.

povećati kada oni vide nagradu koja slijedi onima koji su se međusobno voljeli Allaha radi, i nagradu za ono što su Allaha radi prezirali."[198]

Ljubav i prijateljstvo bogobojaznih je ono koje je trajno, kao što je pjesnik kazao:

Ono što je Allaha radi - vječno je i neprekinuto,
Ono što je radi nekog drugog - prolazno je i prekinuto!

Od berićeta bogobojaznosti jeste i to što će Allah iz srca bogobojaznih odstraniti pakost i zlobu, a povećati njihovu ljubav. Uzvišeni Allah kaže:

﴿إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ادْخُلُوهَا بِسَلَامٍ آمِنِينَ وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِم مِّنْ غِلٍّ إِخْوَانًا عَلَىٰ سُرُرٍ مُّتَقَابِلِينَ﴾

"Oni koji su se Allaha bojali i onog što im je zabranjeno klonili - oni će u džennetskim baščama pored izvora biti. 'Uđite u njih sigurni, straha oslobođeni!' I Mi ćemo zlobu iz grudi njihovih istisnuti, oni će kao braća na divanima jedni prema drugima sjediti."[199]

[198] *El-Keššaf*, 263/3.
[199] El-Hidžr, 45-47.

BIT ĆE SREĆNI ZBOG SVOJE LJUBAVI I PRIJATELJSTVA I UĆI ĆE U DŽENNET U POVORKAMA

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا حَتَّى إِذَا جَاؤُوهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ﴾

“A oni koji su se Gospodara svoga bojali u povorkama će u Džennet biti povedeni, i kad do njega dođu - a kapije njegove već širom otvorene - čuvari njegovi će im reći: 'Mir vama, od grijeha ste čisti, zato uđite u nj, u njemu ćete vječno boraviti!'“[200]

Ibn Kesir, Allah mu se smilovao, je rekao:

“Ovo je obavijest o stanju sretnih vjernika koji će biti usmjeravani ka Džennetu, velikodušno, u povorkama tj. u skupinama, skupina poslije skupine prvo bliski, a zatim dobročinitelji A zatim kako slijedi, svaka će grupa biti sa onom srodnom. Poslanici sa poslanicima, iskreni sa iskrenima, čestiti sa čestitima, šehidi sa šehidima, ulama sa ulemom…

---

[200] Ez-Zumer, 73.

ZAKLJUČAK

Proveli smo prijatne trenutke uz ovu blagoslovljenu knjigu saznali smo šta znači biti bogobojazan i kakvi su plodovi bogobojaznosti. Da li ti, dragi brate i draga sestro, možeš provesti jedan trenutak sreće? To je trenutak kada ostaneš sam sa svojom dušom i bez prijevara i laži promisliš o svom životu koji je do tog trenutka protekao. U tom trenutku neka se svaki Allahov rob sjeti riječi jednog mudraca:

"Nestalo je slasti koje smo okusili u onom dijelu života koji je protekao, iako je dug bio, a ostale su samo tegobe. U trenutku smrti i obećanog trenutka kao da nisam ni dan živio!"

Uzvišeni Allah kaže:

﴿أَفَرَأَيْتَ إِن مَّتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ ثُمَّ جَاءَهُم مَّا كَانُوا يُوعَدُونَ مَا أَغْنَى عَنْهُم مَّا كَانُوا يُمَتَّعُونَ﴾

"Šta ti misliš, ako im Mi dopuštamo da godinama uživaju, i naposljetku ih snađe ono čime im se prijeti, zar će imati šta od slatkog života koji su provodili?"[201]

Jedan od učenjaka prvih generacija je učeći ovaj ajet zaplakao i rekao:

---

[201] Eš-Šu'ara, 205-207.

“Kada smrt dođe nijednom čovjeku od koristi neće biti užici i blagodati dunjaluka kroz koje je prošao!“

Pa imaš li, o čovječe, barem jedan trenutak uspjeha, spasa i napretka! Imaš li jedan trenutak iskrenosti u kome ćeš se sjetiti onoga u čemu si proveo svoj život i poboljšati svoju prošlost pokajanjem, sadašnjost dobrim djelima, a budućnost iskrenom odlučnošću i čistim nijetom da ustraješ u pokornosti Uzvišenome Allahu i povećaš svoju bogobojaznost.

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلاَئِكَةُ أَلاَّ
تَخَافُوا وَلاَ تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ نَحْنُ
أَوْلِيَاؤُكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الآخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهِي
أَنفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدَّعُونَ نُزُلاً مِّنْ غَفُورٍ رَّحِيمٍ﴾

“Onima koji govore: 'Gospodar naš je Allah' pa poslije ostanu pri tome – dolaze meleki: 'Ne bojte se i ne žalostite se, i radujte se Džennetu koji vam je obećan. Mi smo zaštitnici vaši u životu na ovom svijetu, a i na onom; u njemu ćete imati sve ono što duše vaše zažele, i što god zatražite – imat ćete, bit ćete počašćeni od Onoga koji prašta i koji je Milostiv.'“[202]

---

[202] Fusilet, 30-32.

Molim Allaha da naš kraj na dunjaluku učini sretnim, da nam podari najljepšu ahiretsku opskrbu, da nas učini od Svojih bogobojaznih robova koji će steći sreću preko zadovoljstva i ljubavi Gospodara svjetova. Molimo Ga da nas uvede u Džennet i podari nam blagodat gledanja u Njegovo plemenito lice.

Naša posljednja dova je:
HAVALA ALLAHU, GOSPODARU SVJETOVA!

SADRŽAJ